

Thema 8: verbintenissenrecht

1 verbintenissen

*Situering

- Verbintenissenrecht en zakenrecht:
 - Regelen het vermogen van personen
- Verbintenissenrecht
 - Regelt verhoudingen tussen personen: persoonlijke rechten
- Zakenrecht
 - Regelt verhoudingen tussen een persoon en een zaak

*Definitie

- ❖ Verbintenis
 - Rechtsverhouding waarbij één of meer rechtssubjecten ten aanzien van één of meerdere andere rechtssubjecten gehouden zijn om iets te geven, te doen of na te laten
 - Afdwingbaar
 - Subjectief recht
- ❖ Uitvoering van verbintenis
 - = geven, doen of nalaten
- ❖ Partijen
 - Schuldenaar (SA)= persoon die ertoe gehouden is
 - Schuldeiser (SE)= persoon die ertoe gerechtigd is, heft verderingsrecht
 - Derde(n)= rechtssubject die er buiten staan
- ❖ Vorderingsrecht
 - = schuldvordering of (in) schuld
 - Door schuldeiser

*Verbintenis vs. Overeenkomst en contract

- Verbintenissen ≠ overeenkomst of contract
- Overeenkomst
 - Bron van een verbintenis
 - Door wilsovereenstemming tot standgekomen
- Contract
 - Contract is een welbepaalde verbintenis uit overeenkomst
- Verbintenis uit onrechtmatige daad
 - Door de fout van de ene wordt er schade veroorzaakt aan de andere persoon
 - Geen wilsovereenstemming

B: Soorten verbintenissen

- Indeling op basis van ontstaanswijze
 - Rechtsfeit sensu strictu= rechtsfeit
 - Burgerlijke aansprakelijkheid
 - Verplicht degene die een fout heeft begaan om de schade tgv die fout, aan de benadeelde te vergoeden
 - Quasi-contracten
 - Geen wilsovereenkomst

- Onverschuldigde betaling, de ongegronde vermogensverschuiving en de zaakwaarneming
 - 1 of meer rechtsfeiten maar geen rechtshandelingen
 - Rechtshandeling
 - Privaatrechtelijke en publiekrechtelijke rechtshandelingen
 - Eenzijdige rechtshandelingen of en meerzijdige rechtshandelingen
 - Indeling op basis van voorwerp
 - Prestatie : Geven, doen of nalaten
- *Geven:
 - Kan eerder welk goed betreffen
 - Afgifte van een puur materiële zaak
 - Overdracht van een zakelijk recht
 - Vorderingsrecht
 - Soortzaak of specifieke zaak als voorwerp
- *Doen
 - Kan uiteenlopende vormen aannemen van materiële en intellectuele inspanningen
- *Nalaten: verplichting om iets niet te doen
 - Inspannings- of resultaatsverbintenis
 - Resultaatsverbintenis
 - Schuldenaar verbindt zich tot het behalen van een welbepaald resultaat
 - Inspanningsverbintenis :
 - Schuldenaar verbindt zich ertoe zijn best te doen tot het behalen van een welbepaald resultaat
 - Hij moet alles doen om zijn verbintenis uit te voeren en dit volgens de regels
 - Kan hem of haar niet aangerekend worden als hij/zij dit resultaat niet behaalt
 - Uitmaken welke verbintenis?
 - Aansprakelijkheid vaststellen en bewijs ervan
 - Duidelijk omschrijven van de verbintenis
 - Gewone verbintenissen en verbintenissen intuitu personae
 - Schulden zijn niet altijd overerfbaar en overdraagbaar
 - Als de schuldeiser sterft erven zijn erfgenamen de vordering dit is ook zo bij schuldenaar
 - Verbintenis intuitu personae
 - Een verbintenis is zozeer gebonden aan de persoon zelf dat de uitvoering door erfgenamen of een derde geen enkele zin zou hebben
 - Burgerlijke en natuurlijke verbintenissen
 - Juridische reglementeringen
 - Hun juridische afdwingbaarheid onderscheidt hun
 - Natuurlijke verbintenis=> gewetensverplichting

C: Modaliteiten van verbintenissen

- Zuivere verbintenis

- Gehoudenheid en vorderingsrecht starten op ogenblik van het rechtsfeit of -handeling die aanleiding geeft tot de verbintenis
 - Modaliteiten van termijn of voorwaarde
 - Een voorwaarde is een onzekere toekomstige gebeurtenis
 - Afhankelijk van die gebeurtenis op de verbintenis, is er sprake van een opschortende of ontbindende voorwaarde
 - Opschortende voorwaarde
 - Hij is gebonden maar dient alleen maar het voorwerp van de verbintenis uit te voeren indien de voorwaarde zich effectief stelt
 - Het is de uitvoering en niet zozeer de verbintenis die opgeschort wordt
- Vb.* Aankopen huis op voorwaarde dat men lening krijgt van bank, geen lening = geen aankoop
- Ontbindende voorwaarde
 - Onmiddellijk uitvoeren van de verbintenissen bij het ontstaan van de verbintenis
 - Uitvoerig stopt wnr de onzekere toekomstige gebeurtenis zich effectief realiseert
- Vb.* Je leent een kinderbed uit aan een vriend, met de voorwaarde dat het bed terug keert als je je eigen kind hebt => zolang je geen eigen kind hebt blijft de lening lopen
- Zuiver potestatieve voorwaarde > verboden in Belgisch recht
- Vervullen van voorwaarde is volledig afhankelijk van de wil van de SA, volledig willekeurig
- Vb.* Huis verkopen als ik daartoe zin heb
- Gemengde potestatieve voorwaarde > wel toegelaten
- Vb.* Uitsluitend huis verkopen aan een voorkoopsgerechtigde als ik daartoe zin heb
- Een verbintenis met een termijn of tijdsbepaling is afhankelijk van een toekomstige maar een zekere gebeurtenis
- Modaliteiten bij pluraliteit van SE/SA
- Bij pluraliteit van SE/SA zijn de schulden deelbaar
 - Regel:
 - *Vb.* meerdere SE: elke SE kan slechts zijn deel van de totale schuld vorderen
 - *Vb.* meerdere SA: elke SA kan slechts voor zijn deel van de schuld worden aangesproken
- Uitzondering: Hoofdelijkheid (= solidariteit)
 - Actieve zijde: elke SE kan de totale schuld vorderen van de SA
 - Wanneer SA totale schuld heeft afbetaald, is hij bevrijd
 - Regresrecht na uitdoving schuld: Verdere SE kunnen hun deel van eerste SE vorderen
 - Passieve zijde: elke SA kan voor de totale schuld worden aangesproken
 - Regresrecht na uitdoving schuld: SA die totale schuld afbetaald heeft, kan het deel van andere SA terugvorderen
 - In gebreke stellen van één SA geldt ten overstaan van alle andere SA
 - Wordt niet vermoed: expliciete vermelding in wet of contract
- Gehoudenheid in solidum
 - Niet in wet maar creatie van rechtspraak
 - Veroorzaakt door =/ fouten
 - Gelijkaardig aan hoofdelijke aansprakelijkheid

- Dezelfde hoofdgevolgen als hoofdelijke gehoudenheid
 - Elke SA is aanspreekbaar voor het geheel
 - Regresrecht
- Maar Andere bijkomstige gevolgen
 - Ingebrekestelling van één SA geldt niet ten aanzien van alle SA
 - Indien verschillende voorwerpen in verbintenis (geven, doen en nalaten)
- Alternatieve verbintenis
 - SA kan kiezen en de voor hem voordeligste verbintenis uitvoeren
- Cumulatieve verbintenis
 - SA moet alle verbintenissen uitvoeren
- Facultatieve verbintenis
 - SA kan zijn schuld op een andere manier kwijten

2. Verbintenissen uit overeenkomst

A: Geldigheidsvoorwaarden en nietigheid

*Verbintenissen die ontstaan op grond van een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn slechts rechtsgeldig, dus bindend en via rechtelijke tussenkomst afdwingbaar

*De rechtshandeling waaruit de verbintenis ontstaan is moet rechtsgeldig zijn:

*5 cumulatieve voorwaarden:

- Vrije wil, niet aangetast door wilsgebreken
- Een bepaald of bepaalbaar voorwerp
- Geoorloofde zaak
- Handelingsbekwaamheid van de partij(en)
- Conformiteit met het dwingend recht

*Al deze voorwaarden moeten voldaan zijn op het moment dat de rechtshandeling gesteld wordt

*Het verdwijnen van een of meer geldigheidsvoorwaarden hebben na het ontstaan van de verbintenissen geen invloed meer op de afdwingbaarheid van de verbintenissen

*is er niet voldaan aan de geldigheidsvoorwaarden op het ogenblik dat de rechtshandeling gesteld wordt => rechtshandeling is nietig

❖ Vrije wil en soorten wilsgebreken

- Vrije wil
 - Gentlemen's agreement= als we iets afspreken zonder daar echt juridische gevolgen aan te willen koppelen
 - Wat we doen zonder de rechtgevolgen gewild te hebben is eerder een rechtsfeit dan een rechtshandeling
 - Vrij, bewust, en duidelijk
 - Zonder wilsgebreken
- Dwaling
 - Verkeerde voorstelling van de zaken of een vergissing van een partij
 - Het rechtssubject heeft gedwaald als het bepaalde redenen tot handelen of gevolgen van dat handelen voor ogen had ⇔ werkelijke rechtgevolgen van zijn wil
 - Essentie van de zaak=> =/ van rechtshandeling tot rechtshandeling

- Dwaling die enkel over de waarde van de aangegane verbintenis gaat wordt niet aanvaard
- Mag met alle middelen van het recht bewezen worden door degene die zich op beroept
- Doorslaggevend: als men de juiste toedracht had gekend, had men de rechtshandeling niet gesteld
- Verschoonbaar: aanvaardbaarheid van dwaling
- Bedrog
 - Opzettelijk misleiden(van de tegenpartij)
 - Opzettelijk gecreëerd door gebruik van kunstgrepen
 - Doorslaggevend: als men de juiste toedracht had gekend, had men de rechtshandeling niet gesteld
 - Gaat uit van wederpartij
 - Kwaadaardig
 - ≠ kleine overdrijvingen
 - Hoofdbedrog vs. bijkomstig bedrog
- ⇒ Bb: bedrog mbt een minder belangrijk aspect => rechtshandeling blijft bestaan, wederzijdse rechten v/d partijen kunnen door de rechter worden aangepast
- Geweld
 - Als wilsgebrek aanvaard ⇔ Doorslaggevend: als men de juiste toedracht had gekend, had men de rechtshandeling niet gesteld
 - Zowel fysiek als moreel
 - Kan uitgaan van een derde
 - Nietig ⇔ Onrechtmatig+ indruk maken op een mens
 - onmiddellijke vrees voor een aanzienlijk kwaad
- Benadeling
 - Enkel in bijzondere gevallen
- ⇒ Vb: bescherming van een mj of verkopers van een OG
 - Geen wilsgebrek: partijen hebben in vrije wil en in volle bewustzijn overeenkomst gesloten, maar deze is naar objectieve economische maatstaven totaal onbillijk
 - Gekwalificeerde benadeling => niet algemeen aanvaard
- ⇒ Dit is geen grondslag die een overeenkomst ongeldig maakt en aanleiding geeft om de overeenkomst te herroepen
- ⇒ Kan wel bewijselement zijn voor de onderzoeken
- ⇒ Wanverhouding tussen de prestaties van de partijen
- Werkelijke vs. uitgedrukte wil
 - Vertrouwensleer: tussenoplossing door rechtspraak
= een partij die bij een tegenpartij een rechtmatig vertrouwen kan doen ontstaan omtrent wat er gewild wordt => rechtshandeling geldig
 - Foute wilsvereiste kan zich voordoen wnr de wil die een partij had niet overeenkomt met de geuite wil
- Voorwerp
 - Concreet beoogde rechtsgevolg=> de verbintenis(sen) zelf om te geven, te doen of te laten
 - Voldoende bepaalbaar+ geoorloofd

- Vb. Ik verkoop je 'een auto' >< de auto van merk x, van bouwjaar y met chassisnummer z
- Vb. Exploitatie van verboden kansspelen
- Overeenstemming over alle punten v/h voorwerp en overleg tussen de partijen
- Verbintenissen eenzijdig vaststellen
- Vb: advocaat bepaalt honorarium
- Bij betwistingen beschikt de rechter over een marginaal toetsingsrecht

Oorzaak

- Reden
 - Doorslaggevende beweegredenen van de rechtshandeling= oorzaak v/e rh
 - De reden van een RH= aan het gevolg gekoppeld aan die RH => vereiste van het recht
 - Wederkerige verbintenissen => het voorwerp van de ene partij kan de oorzaak van de verbintenis van de wederpartij zijn = voorwerp- oorzaak
- ⇒ Reden wrm A iets doet voor B is hetgene dat B doet voor A
- Problemen=> rh heeft geen oorzaak of die oorzaak is ongeoorloofd
 - Vb. Onverschuldigde betaling: geld storten op een verkeerd rekeningnummer
 - wel een oorzaak, maar deze is ongeoorloofd
 - vb: omkoping => geen van beide verbintenissen kunnen in het recht afgedwongen worden
 - alles In strijd met openbare orde of goede zeden= is ongeoorloofd
 - Vb. spullen kopen om een terroristische aanslag te plegen of gokken

Bekwaamheid

- Contractpartij moet handelingsbekwaam zijn
- Men moet én rechts- én handelingsbekwaam zijn
- Regel: elke natuurlijke persoon is handelingsbekwaam: men kan rechten en plichten uitoefenen zonder tussenkomst van derden
- Onbekwaamheid → voorzien in wet of vastgesteld door rechter
- Vb. Minderjarigen, personen onder beschermingsstatuut, ...

*Conformiteit met dwingend recht

- Begrippenkader
 - Aanvullende normen
 - Dwingende normen
 - Normen van openbare orde
- Rechtshandelingen die de regels van het dwingend recht miskennen zijn vernietigbaar

*Nietigheid van rechtshandeling

- Indien niet voldaan aan alle 5 geldigheidsvoorwaarden
 - Mogelijkheid tot vernietigbaarheid
 - Nietigheid moet uitgesproken worden door rechter
 - Verplicht of facultatief(=> discretionair= obv concrete feiten vh geval)
 - Absoluut of relatief
 - Verschillen absoluut en relatief
- ⇒ Absoluut= schending van normen van openbare orde betreffende de fundamentele sociale, economisch en morele orde

- ⇒ Relatief: recht beschermende en dwingende normen van bv huurders, wn's, consumenten... => private belangen
 - Andere =/
 - 1) Ab: door iedereen ingeroepen , rel=> enkel door beschermende partij ingeroepen
 - 2) Ab: door de rechter ambtshalven opgeworpen worden, rel: mag niet spontaan door de rechter in zijn aanwending spontaan aangewend worden
 - Gevolg van rel en ab nietigheid : restitutio in integrum=> herstel naar vorige toestand
 - Vernietiging werkt Retroactief: alle gevolgen moeten hersteld worden zoals het voorheen was
 - Vb.: een verkocht goed moet worden teruggegeven en prijs wordt terugbetaald
 - Retroactiviteit wordt soms gemilderd

B: Ontstaan van de overeenkomst

Bestaat uit samenvol van wilsuitingen

Komt tot stand door de uiting van de wil van de ene partij= aanbod en de aanvaarding van dit aanbod door de andere partij

- Aanvaarding
 - Mogelijk om aanbod in te trekken alvorens de tegenpartij heeft aanvaardt => mogelijk bij 1 goed dat bv verkocht werd
 - Impliciet = omstandig stilzwijgen waaruit aanvaarding voldoende blijkt
 - Expliciet = eenvoudige 'ja' volstaat
 - Onderhandelingen mogelijk: tegenvoorstellen steeds binden voor de partij van wie dit uitgaat binnen een redelijke termijn
- Op welk ogenblik ontstaat de overeenkomst?
 - Rechtspraak: op het ogenblik dat de aanbieder kennis heeft genomen of heeft kunnen nemen van de aanvaarding
- Vóór het afsluiten van het contract
 - Besprekingen: geen juridische verbintenis maar interpretatiemiddel
 - Mogelijkheid tot pre- of buitencontractuele aansprakelijkheid
 - Vb. Zwijgplicht, onjuiste informatie, wederpartij heeft kosten gemaakt maar het contract wordt uiteindelijk niet afgesloten

C: Soorten overeenkomsten

- Eenzijdig of wederkerige overeenkomsten
 - Eén of beide partijen verbinden zich tot een bepaalde prestatie
- Consensuele overeenkomsten
 - Overeenkomst ontstaat uit wilsovereenstemming
 - Volkomen rechtsgeldig
 - Gebonden door het gegeven woord
 - Geen geschrift vereist (wel handig als bewijs)
 - Vb. betalen voor bezoek aan bioscoop
- Formele of plechtige overeenkomsten
 - Overeenkomst moet voldoen aan bepaalde vormvereisten
 - Vormvereisten niet nageleefd: geen overeenkomst

- Vb. Huwelijk, hypotheek, schenking
- Zakelijke overeenkomsten
 - Overeenkomst ontstaat door afgifte van een zaak
 - Vb. Bruikleen bij effectieve afgifte van het goed
- Benoemde overeenkomsten
 - Staan in de wet
- Onbenoemde overeenkomsten
 - Staan niet in de wet
 - Partijen bepalen vrij de voorwaarden, die achteraf benoemd kunnen worden
 - Vb. leasingovereenkomst (was vroeger niet geregeld, later wel), sponsorovereenkomst
- Overeenkomst om niet of vrijgevigheid
 - Eén partij verbindt zich tot prestatie zonder tegenprestatie
 - Gebeurt uit vrijgevigheid
 - Vb. Schenking
- Overeenkomst onder bezwarende titel
 - Gelijkwaardige verbintenis voor beide partijen
 - Vb. Verkoop van een goed: uitwisseling goed voor geld
- Kanscontract
 - Eén partij gaat een beperkte verbintenis aan en loopt de kans op een grotere tegenprestatie
 - Vb. verzekeringscontract
 - Feit waarvoor men verzekerd is doet zich wel voor: verzekerde heeft voordeel
 - Feit waarvoor men verzekerd is doet zich niet voor: verzekeraar heeft voordeel
- Vrij onderhandelde contracten
 - Volledig vrij geredigeerd contract
- Standaardcontracten
 - Vooraf opgestelde contracten
 - Vaak opgesteld uit aanvullend en dwingend recht, soms door belangengroepen
- Toetredingscontracten
 - Eén partij bepaald inhoud van contract, geen onderhandelingsmarge voor andere partij
 - Gevaar voor misbruik
 - Vb. Aansluiting bij telefoon-, electriciteits-, gas- of watermaatschappij
 - Belangrijke interpretatieregels: een contract moet uitgelegd worden in het voordeel van de zwakste partij

D: Grondbeginselen van overeenkomsten

Steunen op 4 pijlers

- Wilsautonomie
 - In principe is elke partij vrij om al dan niet te contracteren, met wie hij wil, aan de voorwaarden die hij wil (inhoud) en op de wijze waarop hij wil (vorm), contract aangaan met wie hij wil

- Beperkingen door regels van openbare orde en door dwingende wetsbepalingen
 - Dwingende wetsbepalingen
 - Je kan er niet zomaar van afwijken
 - Vb. Eisen dat een gebrek in een gekocht product binnen de 2u gemeld moet worden is onredelijk kort
 - Bepalingen van openbare orde en goede zeden
 - Vb. Recht om vrij te huwen kan niet beperkt of ontnomen worden
 - Sluit onevenwichtige bepalingen niet uit
- Consensualisme
 - Principe
 - Rechtsgevolgen treden in werking zodra er wilsovereenstemming van de partijen is
 - Vormvrij, geen geschrift vereist
 - Uitzonderingen
 - Formele contracten: voor sommige verbintenissen gelden vormvereisten
 - Zakelijk contract: totstandkoming van de overeenkomst is afhankelijk van de afgifte van een goed
- Bindende kracht van overeenkomsten
 - Overeenkomst is bindend voor de partijen die deze hebben aangegaan
 - Ze hebben hun woord gegeven dus ze zijn erdoor gebonden
 - Wil van de partijen = grondslag voor verbindende kracht van de overeenkomst
 - Je kan niet eenzijdig een contract intrekken
 - Enkel door opzegging voor contracten van OBT
 - Verzakingsrecht: de wet voorziet dat een van de partijen het recht heeft om nadat hij een contract gesloten heeft en er binnen een redelijke termijn aan te verzaken bv terugsturen van een gekocht goed op het internet
 - Probleem: na het opstellen van het contract dat het plots wijzigt
 - Door gewijzigde omstandigheden de prestatie niet meer zou kunnen worden uitgevoerd
 - Rechter moet tussenkomen: wijzigen van contract
 - Herroeping enkel met wederzijdse toestemming of gronden door wet erkend
- De goede trouw (bona fides)
 - De contractanten doen hun best voor de effectieve uitvoering in redelijkheid en billijkheid
 - Overeenkomsten verbinden niet alleen tot wat daarin uitdrukkelijk bepaald is, maar tot alle gevolgen aan de verbintenis worden toegekend
 - Interpretatie van contract: zich laten leiden door geest van contract en niet zozeer de letter ervan
 - Geldt als een richtsnoer bij de uitvoering van een verbintenis
 - Partij mag niets doen om de uitvoering moeilijker te maken, hij moet de schade beperken
 - Interpretatie van de goede trouw:

➤ Interpretatieregels

- Wnr de precieze kwaliteit niet omschreven is => normale kwaliteit leveren
- Wnr geen bepaalde munt geleverd is => betalen in euro
- Als niet precies omschreven is waar je moet betalen of presteren=> woonplaats van de schuldenaar
- Contractuele veinzing: partijen camoufleren werkelijke bedoeling om derden te misleiden

E: Uitvoering van overeenkomsten

- Op de plaats, het tijdstip en de wijze in de overeenkomst bepaald
- Plaats? Schulden zijn haalbaar, niet draagbaar
 - In de regel: woonplaats van de SA
 - Aard van de zaak impliceert vaak andere plaats
 - SE moet betaling 'halen'
- Wie? Relativiteit: eigen schuld mag door een derde laten uitgevoerd worden
 - Tenzij bij contracten intuitu personae= SA zelf die de overeenkomst voldoet
 - SA kan alleen zichzelf verbinden = relativiteit
 - Uitvoering door een derde ≠ verbintenis van een derde
 - Fout bij uitvoering: schuldenaar aansprakelijk => SA kan enkel zichzelf verbinden
 - Vb. contract met aannemer, aannemer maakt gebruik van onderaannemer: opdrachtgever heeft geen contract met onderaannemer en kan dus niets van hem eisen
- Voor wie?
 - Uitvoering ten bate van SE
 - Betaling aan derden bevrijdt niet, tenzij met uitdrukkelijk akkoord van de SE
 - Uitzondering: Beding ten behoeve van een derde
 - SE kan in een overeenkomst bepalen dat de schuld wordt uitgevoerd aan een derde
 - Dit kan enkel als het beding ten behoeve van een derde de voorwaarde is van een beding dat men voor zichzelf maakt of als schenking die men aan een ander doet
 - Vb. Levensverzekering

F: Relativiteit van overeenkomsten

- Verbintenissen zijn relatief en gelden slechts tussen partijen
- =/ tss vorderingsrechten en zakelijke rechten = de tegenstelbaarheid aan derden
- Tegenstelbaarheid aan derden:
 - Derden kunnen zich niet beroepen op de inhoud van een contract tussen 2 partijen
 - Derden moeten het contract wél respecteren als rechtsfeit
 - Derden kunnen wel beïnvloed worden door een contract tussen 2 partijen en dienen rekening te houden met het bestaan en de gevolgen van de overeenkomst
- Uitzonderingen op principe van relativiteit

- Rechtstreekse vordering
 - Wet voorziet rechtstreekse vordering door SE tegen de SA van de SA
 - ❖ Vb. Wettelijke aansprakelijkheidsverzekering van motorvoertuigen:
 - ❖ Verzekeraar van de verzekerde, die ongeval veroorzaakte, betaald rechtstreeks uit aan slachtoffer.
 - ❖ Slachtoffer kan rechtstreeks vorderen van verzekeraar
- Pauliaanse vordering
 - SE kan in eigen naam optreden tegen alle rechtshandelingen door SA die een bedriegelijke benadeling van van de rechten van de SE tot gevolg hebben
 - ❖ Vb. SA schenkt goederen weg zodat je daar geen aanspraak op kan maken
- Derden kunnen aangesproken worden wnr zij actief bijdragen hebben tot contractbreuk die een van de contractpartijen heeft begaan
- ⇒ Als je aan een partij levert en je weet dat deze partij tot een exclusieve afnameverplichting gehouden is tov derden, dan kan je door deze derden worden aangesproken wegen derde-medeplichtigheid aan contractbreuk

G:Sancties bij niet vrijwillige naleving van de overeenkomst

- Contractuele aansprakelijkheid
 - Niet of foutief uitvoeren van verbintenis
- Afhankelijk van de aard van verbintenis:
 - Resultaatsverbintenis
 - ❖ Verbintenis om een bepaald resultaat te bereiken
 - ❖ Vaststellen dat resultaat niet bereikt is
 - Middelenverbintenis
 - ❖ Verbintenis om alle redelijke middelen aan te wenden
 - ❖ Vaststellen welke specifieke fout een SA heeft begaan

*Niet-naleving:

- 3 stappen
 - SE moet SA aannamen of in gebreken stellen
 - Ingebrekestelling= aangetekende brief waarin de SE duidelijk maakt dat hij geen uitstel meer dult en de onmiddellijke uitvoering van de verbintenis eist
- Legitieme redenen voor niet-uitvoering
 - Overmacht
 - Enac
 - Retentierecht
- Overmacht
 - Gebeurtenis, omstandigheid die onafhankelijk van de wil van de SA die uitvoering van de verbintenis onmogelijk maakt
 - Onoverwinnelijk en onvoorzienbaar
 - Bewijslast ligt bij SA, rechter moet nagaan of er overmacht is
 - SA is niet in gebreke
 - Vb. Storm op Pukkelpop: overmacht?
- Enac
 - Exceptio non adimpleti contractus
 - Tijdelijk verweermiddel van SE

- Wanneer één van de partijen verbintenis niet nakomt, heeft de andere partij automatisch (zonder rechterlijke tussenkomst) de mogelijkheid om te weigeren haar eigen prestatie ten uitvoer te brengen
- Geen contractbreuk, geen vergoeding voor vertraging
- Vb. wekelijkse levering drank aan café, café betaalt niet, brouwer zal volgende week niet leveren
- Retentierecht
 - Een zaak die iemand onder zich houdt maar die aan de andere partij toebehoort, niet teruggeven zolang de schuld van deze partij niet voldaan is
 - De schuld moet betrekking hebben op de zaak
 - Vb. Reparatie aan auto maar eigenaar heeft vorige facturen niet betaald dan kan de garagist weigeren de auto af te geven

*Uitvoering van overeenkomsten: gedwongen uitvoering

- SE zal uitvoering van de overeenkomst proberen af te dwingen, te eisen
- Op basis van een uitvoerbare akte - vonnis bij rechtbank
 - Uitvoering in natura: SA proberen laten uitvoeren wat is overeengekomen dmv:
 - ❖ Dwangsom
= door de rechter bij vonnis bijkomende som geld die aan de SA wordt opgelegd als hij zijn verplichtingen niet nakomt
! kan niet worden opgelegd bij geldschulden en arbeidsovereenkomsten
 - ❖ Tussenkomst van derde
= zich richten tot de rechter om de uitvoering te laten verrichten door iemand anders dan de SA
 - Uitvoering bij equivalent: betalen van een geldsom die de overeengekomen prestatie vervangt
 - ❖ Indien foutief nalaten of uitvoeren: compensatoire schadevergoeding
 - ❖ Indien vertraging van de verrichting :moratoire schadevergoeding

*Ontbinding van de overeenkomst

- Bij wederkerige overeenkomsten: verbintenissen hangen van elkaar af
- ≠ nietigheid
- De overeenkomst wordt beëindigd ten nadele van de in gebreke gebleven partij
- Beide partijen van zijn van de verbintenis bevrijd
- Vaak stilzwijgend begrepen
- Indien ontbindend beding in overeenkomst zelf: geen tussenkomst rechter nodig
 - ❖ Vb. Factuur: “bij niet betaling van het voorschot ten belope van €1000 zal de overeenkomst van rechtswege (= automatisch) en zonder in gebreke stelling ontbonden zijn, ten laste van de koper, die in dat geval

gehouden is om de verkoper volledig te vergoeden voor de geleden schade, de gemaakte kosten en de winstderving”

***Uitvoering van overeenkomsten: schadevergoeding**

- Zowel bij gedwongen uitvoering als bij ontbinding
- Bijkomend: voor schade opgelopen door eiser
- Exoneratieclausule:
 - Beperking aansprakelijkheid
 - Wetgever sluit dit uit in bepaalde gevallen
 - ❖ Vb. 10-jarige aansprakelijkheid van aannemer en architect

H: Beëindiging van overeenkomsten

- Rechterlijke vernietiging
 - Indien niet voldaan aan één of meer geldigheidsvoorwaarden van de rechtshandeling
 - Verbintenis wordt geacht nooit te hebben bestaan
- Ontbinding
 - Contractueel of gerechtelijk
 - partijen worden terug vrijgemaakt van hun rechtsbanden die hun samenhielden
 - Retroactief
 - Gerechtelijke ontbinding: sanctie wegens niet of onvoldoende uitvoering + vaststelling dat de partijen niets meer van elkaar te vorderen hebben => sanctie wegens wanprestatie
 - Contractuele ontbinding
 - Overeenkomst
 - Bestaande overeenkomst beëindigen
 - Partijen kunnen in de oorspronkelijke overeenkomst een ontbindend beding opnemen
- Opzegging
 - Eenzijdig
 - Slechts mogelijk in bepaalde gevallen:
 - Overeenkomsten van onbepaalde duur
 - Al van in het begin voorzien dat de beide partijen een einde aan de overeenkomst dmv opzegging
 - Bij een contract van lastgeving : wet voorschrijft de opzegbaarheid
 - Bij een contract van aanneming: opdrachtgever mag het contract elk moment beëindigen

3. Verbintenissen uit een onrechtmatige daad

A: Inleidende begrippen

- Aansprakelijkheid:
 - Juridische verantwoordelijkheid + mogelijke vermogensrechtelijke gevolgen in hoofde van 1 of meer rechtssubjecten
 - Aansprakelijk uit: onrechtmatige daad, buiten-of extracontractuele of BA
 - Vaak verward met het begrip “ verantwoordelijkheid”
 - Onrechtmatige daad: essentieel onderdeel van ons privaatrecht

- Schadeherstel of vergoeding
- Burgerrechtelijke aansprakelijkheid: schade herstellen
 - Rechtsgevolgen die de partijen in geen geval beoogd hebben
 - Onrechtmatige daad= rechtgevolgen die de partijen niet voor oog hadden
 - Inbreuk op de algemene zorgvuldigheidsnorm: verplichting tot vergoeding van andermans schade wegens overtreding van een zorgvuldigheidsnorm die aan iedereen is opgelegd
 - ≠ contractuele aansprakelijkheid: gewilde overeenkomst
 - ≠ strafrechtelijke aansprakelijkheid: sancties voorzien in Strafwetboek

B:Foutaansprakelijkheid van Art. 1382 BW en Art 1383 BW

*Art. 1382 BW

Elke daad van een mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt verplicht degene door wie deze schade is ontstaan om deze te vergoeden

*Art. 1383 BW

Ook vergoedingsverplichting voor schade die ontstaan is door nalatigheid of onvoorzichtigheid

*Art. 1382 BW en Art 1383 BW

- Drie voorwaarden:
 - Fout
 - Schade
 - Oorzakelijk verband tussen fout en schade

MAAR zeer complex:

Wat moet beschouwd worden als de fout, de schade en vanaf wanneer is er sprake van een oorzakelijk verband?

○ Foutconcept

Vereist:

- Objectief of materieel element: de onrechtmatige handeling
- de precieze aflijning van zowel materiële als het morele element wordt niet bepaalt door de wetgever maar door een creatie van rechtspraak en rechtsleer

*materieel foutelement = objectieve

- wordt aanvaard van zodra een specifieke door het recht voorgeschreven verplichting met de voeten wordt getreden
- de loutere vaststelling dat de naleving van de regel niet voldaan is, is hierbij voldoende
- Vb: snelheidsovertreding
- Gaat om regels van alle takken van het recht
- De overtreding van een specifieke rechtsregel is een voldoende maar geen noodzakelijke voorwaarde om een fout te aanvaarden
- Zelf als je de concrete rechtsregels respecteert kan je nog een fout begaan door niet te handelen als een normaal zorgvuldig persoon in dezelfde situatie
- Vooral in dagelijkse omgang
- Taak van de feitenrechter die in de praktijk elk concreet geval zal moeten toetsen aan dit abstracte criterium
- Eenmaal de rechter van oordeel is dat de zorgvuldigheidsnorm geschonden is, volstaat de minste inbreuk op deze norm

- Vanaf de fout wordt vastgesteld, hoe licht ook, geldt een integrale vergoedingsplicht
- *morele foutelement = subjectief
 - Het veronderstelt schuldbekwaamheid en toerekenbaarheid
 - De onrechtmatige gedraging moet aan de schadeverwekker toegerekend kunnen worden
 - Kinderen die de jaren des onderscheid nog niet hebben bereikt zijn schuldonbekwaam
 - Tot 7- jarige leeftijd ontoerekeningsvatbaar
 - Mensen die op het moment van onrechtmatige daad niet bij hun volle verstand zijn => schuldonbekwaam => wie dit al enkele keer heeft gedaan zal wel aansprakelijk gemaakt worden voor de feiten
 - Ook wanneer de dader van een onrechtmatige daad schuldig is kan de rechter nog oordelen dat het subjectieve recht niet van toepassing is => *schulduitsluitingsgrond*. Vb. Overmacht, dwang, noodtoestand
 - Orgaantheorie: een rechtspersoon treedt in het recht op via een fysieke personen die de rechtspersonen vertegenwoordigen
- ⇒ Rechtshandelingen verbinden deze rechtspersonen
- Schade
 - Werkelijke schade geleden door derden
 - Bewijs van effectieve schade
 - Eenmaal schade moet deze ook vergoed worden, ongeacht de ernst van de zaak
 - Slachtoffer: schadebeperkingsplicht
 - Alle schade
 - Materiële schade: onroerende g, dieren, kledijschade
 - Morele schade: angsten, pijn, verdriet
 - Toekomstige schade: kapitalisatie => bv je kan niet meer gaan werken, dus geen inkomen meer => levensduur van het slachtoffer als criterium
 - Verlies van een kans: beoordeling door rechter
 - Bv: een dokter oordeelt te laat over een ernstige ziekte, waardoor de persoon de kans op onmiddellijke genezing verliest
 - Waarde van de schade
 - Beoordeling van de rechter naar billijkheid en eerlijkheid = Ex aequo et bono
 - 1) Herstel in natura=> materiële goederen restitutie
 - Restitutie => Omzetting in geld
 - In geval van morele schade is dit een onbevredigde oplossing
- Oorzakelijk verband
 - Enkel schade die veroorzaakt is door de fout moet vergoed worden
 - Louter empirische vaststelling volstaat om de het oorzakelijk verband tussen fout en schade te kunnen vaststellen
 - Zonder die fout zou die schade zich niet hebben voorgedaan
 - Fout is noodzakelijke voorwaarde
 - Equivalentieleer

- Alle fouten die noodzakelijke rol hebben gespeeld in schadegeval leiden tot volledige aansprakelijkheid
- In concreto: belangrijkheid van fout is irrelevant
- In casu: wat had de dader moeten doen om rechtmatig te handelen

*Samenloop van verschillende fouten

- In de complexe realiteit is het vaak zo dat een schadegeval talloze oorzaken heeft
- Sommige foutief andere niet
- Equivalentietheorie= Iedere fout, zonder dewelke de schade niet op dezelfde manier zou zijn opgetreden, leidt tot gelijke aansprakelijkheid
- Relevante oorzaken opzoeken door de rechter dmv
 - Historisch verhaal reconstrueren door fout weg te laten of door rechtmatig alternatief te vervangen
 - Nagaan wat de dader had moeten doen om rechtmatig te handelen
 - Indien een verzuim (bv hulpdiensten niet gebeld) gaat de rechter na wat als de dader zijn plicht wel had gedaan

*Beperkingen van equivalentie leer

- Relativeren van de rechter obv:
 - Adequatietheorie = men kijkt naar de omstandigheden waarvan het redelijk voorzienbaar was dat ze tot schade zouden leiden
 - Theorie van nuttige oorzaak= men kijkt naar de omstandigheden als oorzaak van de schade die op beslissende, doorslaggevende manier tot schade kunne leiden
 - De rechter weerhoudt de meest pertinente om te bepalen wie tot vergoeding gehouden is
- Intervenierende factoren
 - *Fout van het slachtoffer*
 - *Voorbeschiktheid van het slachtoffer*: het slachtoffer had een aandoening waardoor de daad leidt tot ernstige gevolgen bv : hartaanval bij laten verschieten met dood tot gevolg maar de man is zeer gevoelig voor hartaanvallen
 - *Gedeelde aansprakelijkheid*: fout van slachtoffer en derde
 - *Risicoaanvaarding*: het gedrag is niet de oorzaak van de schade, maar kan wel de omgang van de schade beperken bv toeschouwers van een autorally
 - *Zelfstandige juridische oorzaak*: een oordeel van de begrote schade is ontstaan als gevolg van een of meer fouten, maar de schade komt niet in aanmerking voor vergoeding omdat het eigen contractuele verplichting was van degene die de schade heeft gemaakt

- *Tweede fout*: als de tweede fout volledig losstaat van de eerste fout, kan de rechter oordelen dat de tweede fout de causale band verbreekt tussen de schade en de eerste fout

C:Buitencontractuele vs. contractuele aansprakelijkheid

Contractuele aansprakelijkheid	Buitencontractuele aansprakelijkheid
Gewone lichte fout, niet elke tekortkoming wordt aanvaard	Zelfs de lichtste afwijking van de normale zorgvuldigheidsnorm wordt aanvaard
Enkel voorziene of voorzienbare schade moet vergoed worden	Alle schade komt in aanmerking voor vergoeding

- Samenloop: Hof Van Cassatie heeft beslist om de samenloop van contractuele en buitencontractuele vorderingen te beperken
 - Rechtspraak aanvaardt het Enkel als de fout van de medecontractant geen schending uitmaakt van de contractuele verplichting, maar een schending van de algemene zorgvuldigheidsverplichting is en als alle schade geheel vreemd is aan de uitvoering van het contract
 - In doctrine en rechtspraak ook een verfijningstheorie: laat samenloop toe van zodra de fout niet alleen een schending is van een contractuele verpl., maar ook een miskening van de algemene zorgvuldigheidsplicht + schade niet louter contractueel
 - Verbod geldt enkel tussen contracterende partijen
- Mogelijkheid om de uitvoeringsagent aan te spreken = iemand extra die mee het werk verricht dat je bv niet alleen meer aankan
- Co-existentleer: zowel contractuele als de burgerlijke aansprakelijkheid aan de orde zijn => er doet zich geen keuze mogelijk voor

D:Aansprakelijkheid zonder eigen fout

- Partijen staan in voor hun eigen fout maar ook voor de fout van derden die zij inschakelen bij de uitvoering van het contract en voor de zaken die zij aanwenden
 - Beperkt aantal wetsbepalingen dat exhaustief omschrijft in welke omstandigheden je buiten contractuele rechtsverhoudingen kan worden aangesproken voor een fout van een derde of een gebrek
- Objectieve of foutloze aansprakelijkheid
 - = Vergoedingsverplichting los van fout
- Kwalitatieve aansprakelijkheid
 - = Aansprakelijk door hoedanigheid ten opzichte van iemand anders die fout veroorzaakt

*Aansprakelijkheid van ouders voor hun minderjarige kinderen

- Art. 1384, lid 2 BW: De vader en de moeder zijn aansprakelijk voor de schade veroorzaakt door hun minderjarige kinderen
 - Foutieve handeling van kind
 - Indien kind geen onderscheidingsvermogen heeft: relativering
- Vermoeden
 - Gebrek aan opvoeding en/of gebrek aan toezicht

- Weerlegbaar door elke ouder afzonderlijk: beoordeling door feitenrechter
 - Cumuleerbaar met vordering tegenover kind zelf
 - Indien kind toerekeningsvatbaar is
 - Strikte interpretatie tov ouders
- *Aansprakelijkheid van onderwijzers en ambachtslieden
- Art. 1384, lid 4 BW: De onderwijzers en de ambachtslieden [zijn aansprakelijk] voor de schade door hun leerlingen en leerjongens veroorzaakt gedurende de tijd dat deze onder hun toezicht staan
 - Weerlegbaar door het vermoeden van gebrek aan toezicht
 - Eindigt niet met meerderjarigheid
 - Art. 1384, lid 4 BW: De onderwijzers en de ambachtslieden [zijn aansprakelijk] voor de schade door hun leerlingen en leerjongens veroorzaakt gedurende de tijd dat deze onder hun toezicht staan
 - Vermoeden
 - Gebrek aan toezicht
 - Weerlegbaar
 - Aansprakelijk
 - Niet enkel voor minderjarigen
 - Voor de periode dat ze toezicht houden
- *Aansprakelijkheid van werkgevers en aanstellers
- De meester en zij die anderen aanstellen verantwoordelijk zijn voor de schade door hun dienstboden en aangestelden veroorzaakt in de bediening waartoe zij hen gebruikt hebben
 - Geldt enkel wnr er tijdens de bediening een fout is gemaakt
 - Vermoeden
 - Onweerlegbaar
 - Fout moet gebeuren tijdens de bediening ruim geïnterpreteerd: zelf wnr hij iets anders aan het doen was dan zijn taak uitvoeren geldt dit
 - Vordering
 - Combineren met een eigen vordering tov de aangestelde persoon
 - Wn kan alleen aangesproken worden in geval van een zware of een gewoonlijke lichte fout
 - In ander geval kan de wg, met uitsluiting van de wn, aangesproken worden
 - Overheidspersoneel enkel aansprakelijk voor zware fouten
- *Aansprakelijkheid voor zaken
- Art. 1384, 1e lid BW: Men is aansprakelijk voor de schade [...] van zaken die men onder zijn bewaring heeft.
 - Roerende en onroerende goederen
 - Bewaarder
 - ≠ eigenaar
 - Feitelijke macht over goed
 - Voor eigen rekening
 - Beoordeling door feitenrechter
 - Fout = gebrek in de zaak
 - Gebrek aan de zaak

- Abnormaal kenmerk of gesteldheid van de zaak
 - Intrinsiek: gebrek in de zaak zelf
 - Extrinsiek: gebrek door uitwendige omstandigheden
- Bewijs
 - Kan ook onrechtstreeks: de schade kan geen andere oorzaak hebben
- Vermoeden
 - Zeer beperkt weerlegbaar: vreemde oorzaak of overmacht
- Productaansprakelijkheid
 - Producent is aansprakelijk voor alle schade veroorzaakt door het gebrek aan een product dat hij in de handel heeft gebracht
 - Verwachte veiligheid
 - ≠ schadelijkheid product zelf bv indien iemand benzine drinkt
 - Wel Onaangekondigde of onverwachte schadelijkheid
 - Wel Gebrekkige presentatie
 - Cascade waardoor de de producent, invoerder of leverancier aansprakelijk zijn
 - Verjaringstermijn
 - 10 jaar na product in omloop werd gebracht
 - Uiterlijk 3 jaar na ontstaan schade

***Aansprakelijkheid voor dieren**

- Art. 1385 BW: De eigenaar van een dier, of, terwijl hij het in gebruik heeft, degene die zich ervan bedient, is aansprakelijk voor de schade die door het dier is veroorzaakt, hetzij het onder zijn bewaring stond, dan wel verdwaald of ontsnapt was.
- Eigenaar of diegene die juridische bewaring heeft
 - Niet de louter feitelijke bewaarder
- Schade door autonome gedraging van het dier
 - Afzwakking aansprakelijkheid indien externe factoren=> fout van een derde
- Vermoeden leidt tot aansprakelijkheid
 - Enkel weerlegbaar in geval van overmacht

***De bijzondere aansprakelijkheid voor gebouwen op grond van art. 1386 BW**

- Art. 1386 BW: De eigenaar van een gebouw is aansprakelijk voor de schade door de tot of gedeeltelijk instorting ervan veroorzaakt, wanneer deze te wijten is aan verzuim van onderhoud of aan een gebrek in de bouw.
- Enkel voor onroerende goederen
- Onweerlegbaar vermoeden
- Niet cumuleerbaar met algemene aansprakelijkheid voor zaken
- Fout moeten aantonen

***De aansprakelijkheid voor kerninstallaties**

- Wet van 22 juli 1985: Afzonderlijke vergoedingsregeling voor schade ten gevolge van een kernongeval
- Objectieve aansprakelijkheid: zelfs wanneer schade veroorzaakt werd door natuurramp en buiten elke fout van de uitbater
- Slechts weerlegbaar in geval van oorlog of een ander gewapend conflict

***Aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door geesteszieken**

- Ondanks een staat van krankzinnigheid of een andere vorm van geestesstoornis kan de rechter een persoon houden tot vergoeding van schade
- Rechter kan afwijken van normale principes

E: Buitencontractuele overheidsaansprakelijkheid

- Vroeger: overheid genoot lange tijd immuniteit buitencontractuele aansprakelijkheid
- Nu: overheid dient ook normale zorgvuldigheidsnorm te respecteren
- Schadevergoeding mogelijk indien sprake van fout

Thema 9: goederen-en zakenrecht

1. Algemeen

*Begrippenkader

- Rechtsobjecten vs rechtssubjecten
 - Rechtsobject: goederen zijn het voorwerp van een bepaalde rechtsverhouding waarover rechten en plichten kunnen beslaan. Deze zijn wil-loos
 - Rechtssubjecten : zowel natuurlijke als rechtspersonen als rechtspersonen die een wil kunnen uitdrukken en dus een rechtshandeling kunnen stellen
- Zakenrecht
 - Historisch
 - Beseffen heerschappij, die rechtssubjecten hebben op de rechtsobjecten =/ met de vorderingsrechten
 - Gaat over rechtsverhouding tussen rechtssubjecten en rechtsobjecten => mag niet verkeerd begrepen worden, recht heeft altijd betrekking op de verhouding van rechtssubjecten
 - Tegenstelbaarheid van zakelijke rechten worden hiermee bewezen
 - Er wordt hierbij niet meer gekeken naar de bijzondere relatie tussen twee personen
- Vorderingsrechten
 - Ze geven de bevoegdheid om van iemand anders te kunnen eisen om iets te doen, iets niet te doen of iets te geven
 - Persoonlijke rechten
 - Rechtsverhouding tussen twee rechtssubjecten
- Intellectuele rechten
 - Rechten op immateriële goederen, op ideeën, ontwerpen en artistieke creaties
 - Worden exhaustieve wijze wettelijke geregeld
 - Niet vermeld bij zakelijke recht
 - Toch zijn het wel degelijk zakelijke rechten<=> ze regelen de rechtsverhouding tussen een rechtssubject en een immaterieel rechtsobject
 - Ze worden in afzonderlijke rechtstakken behandeld
- Vermogensrecht

- Persoonlijke rechten
- Zakelijke rechten
- Intellectuele rechten

*Begrippenkader: Verbintenissenrecht vs. goederenrecht

- Verbintenissenrecht
 - Regelt verhoudingen tussen rechtssubjecten (personen)
 - Regels die personen moeten volgen wanneer ze een overeenkomst sluiten
- Goederenrecht
 - Regelt rechten die een rechtssubject (persoon) op een rechtsobject (goed) kan hebben → zakelijke rechten
 - Als iemand een zakelijk recht heeft, moet dit door iedereen gerespecteerd worden (tegenstelbaarheid, absoluut karakter)

*Begrippenkader: Goederen vs. zaken

- Zaak
 - Materieel voorwerp van recht
 - Lichamelijk > tastbaar
- Goed
 - Lichamelijk (zaken) + onlichamelijk (vb. intellectuele rechten)
 - Vertegenwoordigen vermogenswaarde

2. Soorten goederen

Begrippenkader: Roerende en onroerende goederen

- Oorspronkelijk:
 - Roerende goederen
 - Romeins recht: niet waardevolle goederen
 - Ancien Regime: verplaatsbare goederen
 - Onroerende goederen
 - Romeins recht: waardevolle goederen
 - Ancien regime: niet verplaatsbare goederen
- Burgerlijk wetboek
 - Onroerende goederen = goederen met economische waarde
 - Roerende goederen: residuaire categorieën
- Belang van het onderscheid:

Onroerende goederen (OG)	Roerende goederen (RG)
Vaste zetel, immobiel: gemakkelijk te situeren → publiciteit door registratie in registers	Moeilijker te situeren, gemakkelijker te verplaatsen → geen publiciteit
Meer zekerheden (vb. hypotheek)	Gemakkelijk vervreemdbaar (geen notaris nodig, bij onroerende goederen wel)
Fiscaal: registratierechten	Fiscaal: BTW
Betere bescherming bij inbeslagname	Gemakkelijker in beslag te nemen
Huwelijksvermogensrecht (wettelijk stelsel): OG in bezit voor huwelijk = eigen vermogen	Huwelijksvermogensrecht (wettelijk stelsel): RG in bezit voor huwelijk wordt meestal gemeenschappelijk

*Onroerende goederen: 4 soorten

- Onroerende goederen naar hun aard
 - Niet verplaatsbaar zonder beschadigen van typekenmerk
 - Grond + alles wat blijvend met de grond één geheel uitmaakt

- Vb. grond, gebouw, brug, garage, kelder, bomen en beplantingen, ...
- Onroerende goederen door incorporatie
 - Roerende goederen die op blijvende wijze zijn ingebouwd in een OG
 - Verenigd met OG waardoor goederen hun zelfstandigheid verliezen
 - Vb. buizen van centrale verwarming, kraan op havenkade, ...
- Onroerende goederen door bestemming
 - Goederen die uit aard roerend zijn, maar men beschouwt ze als OG omdat ze bestemd zijn voor gebruik bij OG à fysiek verplaatsbaar, maar accessorium bij OG
 - Dezelfde eigenaar + duidelijke, blijvende band tussen goederen (nodig voor exploitatie)
 - Vb. landbouwgereedschap op boerderij, toonbank in winkel, beeldje in nis, ...
- Onroerende goederen door het voorwerp waarop ze betrekking hebben
 - Onlichamelijke goederen, rechten die verband houden met een OG
 - Onroerende zakelijke rechten
 - Vb. erfdienstbaarheid, erfpacht, hypotheek, ...
 - Vruchtgebruik: afhankelijk van het goed waarop het betrekking heeft

*Roerende goederen

Restcategorie: drie soorten

- Roerende goederen uit hun aard
 - Gemakkelijk verplaatsbaar
 - Vb. meubels, gevallen vruchten van een boom, kunstvoorwerpen, ...
- Roerende goederen door wetsbepaling
 - Wet zegt dat ze roerend zijn omdat rechten betrekking hebben op RG
 - Vb. aandelen in vennootschap
- Roerende goederen door vervroegde roerendmaking
 - OG uit aard, maar wordt beschouwd als roerend vooraleer ze van het OG gescheiden worden
 - Vb. verkoop van oogst boomgaard vooraleer vruchten geplukt zijn

B: Lichamelijke en onlichamelijke goederen

- Lichamelijke goederen
 - Materiële goederen
 - Met de zintuigen waarneembare dingen of dieren
 - Bv zita
- Onlichamelijke goederen
 - Immateriële goederen
 - Juridische fictie die staat voor het geheel van goederen
 - Niet zintuiglijk waarneembaar, geen stoffelijk bestaan
 - Idee, concept, recht
- Vooral van belang voor de leveringsverplichting
 - Vastleggen van “onzichtbare” rechten best vastleggen in een geschreven akte

C: Gebruiksgoederen en verbruiksgoederen

- Gebruiksgoederen
 - Goederen die men meer dan één keer kan gebruiken, zonder dat ze hun waarde of functie verliezen

- Gaan slechts teniet door slijtage of defect
- Vb. meubelen, auto's, machines, ...
- Verbruiksgoederen
 - Goederen die na het eerste gebruik teniet gaan, verdwijnen
 - Vb. Brandstof, geld, etenswaren, ...
- Belang onderscheid teruggaveplicht en risico bruikleen
 - Het gaat om een lening dus teruggave is verplicht
 - Gebruiksgoed : hetzelfde goed teruggeven + risico tenietgaan bij eigenaar
 - Verbruiksgoed: gelijkaardig voorwerp teruggeven + risico bij lener

D:Vervangbare goederen en onvervangbare goederen

- Vervangbare goederen
 - Goederen die bij nakoming van verbintenis onderling verwisselbaar zijn: soort is bepalend
 - Vb. bankbiljetten
- Onvervangbare goederen
 - Goederen die individueel bepaald zijn en zich onderscheiden van alle andere goederen van zijn soort
 - Vb. gepersonaliseerde gsm
- Criterium = wil van de contracterende partijen+ contractuele aansprakelijkheid

E:Goederen in de handel en goederen buiten de handel

- Goederen in de handel
 - Goederen die vrij in omloop kunnen gebracht worden
 - Vervreemdbaar
 - Kunnen voorwerp van rechtshandeling tussen particulieren zijn
- Goederen buiten de handel
 - Goederen waarvan men geen private eigenaar kan worden (ook geen verkrijgende verjaring)
 - Onvervreemdbaar
 - Vb. grond die publieke eigendom is
- Overheidsgoederen

Openbare domeingoederen		Private domeingoederen
Buiten de handel		In de handel
Bijzondere regels voor bestuur en beschikking + niet vatbaar voor individuele eigendomsverkrijging		Vervreemdbaar (wel bepaalde regels)
Specifiek overheidsdoel		Geen specifiek overheidsdoel
Tot het nut van iedereen	Niet bedoeld voor gebruik door iedereen	
Vb. openbare bibliotheek, straten, ...	Vb. militair domein, gevangenis, ...	Vb. gronden die het OCMW bezit kunnen verpacht worden

F:Goederen die aan niemand toebehoren

- Gemeenschappelijke goederen
 - Goederen die aan niemand toebehoren, maar waarvan iedereen gebruik kan en mag maken

- Vb. de zee, de lucht, het licht, ...
- Res nullius
 - Roerende goederen die een eigenaar kunnen hebben, maar er geen meer hebben of goederen waarvan met eigendom afstaat
 - De eerste die er zich meester van maakt wordt eigenaar
 - Vb. wilde dieren, vissen, ...

3. De zakelijke rechten

A: Kenmerken van de zakelijke rechten:

- Zakelijke rechten vs. vorderingsrechten

Zakelijke rechten	Vorderingsrechten
Rechten die rechtssubject heeft op rechtsobject	Bevoegdheid om van iemand een verbintenis te kunnen eisen (rechtsverhouding tussen rechtssubjecten)
Absolute werking: moet door iedereen geëerbiedigd worden (tegenwerpelijk → publiciteit)	Relatieve werking: geldt tussen 2 partijen
Volgrecht: het recht volgt de zaak, ongeacht in wiens handen ze is → goed kan vervreemd worden maar het zakelijk recht gaat mee over op nieuwe eigenaar	Vorderingsrechten worden door de schuldenaar persoonlijk gecontracteerd: geen niet automatisch mee over op een derde persoon
Recht van voorrang: in geval van insolventie blijft dit zonder gevolg voor houder van zakelijk recht	Gelijkheid van schuldeisers: houder van vorderingsrecht loopt risico van insolventie van schuldenaren
Numerus clausus: aantal zakelijke rechten is beperkt, door de wet bepaald	Onbeperkt in aantal: men kan er zoveel creëren als men wil

*Soorten zakelijke rechten

- Zelfstandige zakelijke rechten
 - Bestaan op zichzelf, zonder band met andere rechtsverhouding
 - Geven vol recht (eigendom en bezit) of geven genotsrecht (vruchtgebruik, erfpacht, opstal, erfdiensbaarheid)
- Bijkomstige zakelijke rechten
 - = zakelijke zekerheden
 - Zijn afhankelijk van of verbonden met andere rechtsverhouding à 2 titularissen van een recht
 - Moeten zekerheid bieden dat bepaald vorderingsrecht uitgeoefend kan/zal worden (vb. hypotheek, voorrecht)
- Volledige en beperkte zakelijke rechten
 - Volledige rechten= alleen de eigendom

C: Eigendom: Definitie

- Het recht om op de meest volstrekte wijze van een zaak het genot te hebben en daarover te beschikken
- Mits men er geen gebruik van maakt dat strijdig is met de wetten of verordeningen
- Valt samen met het goed zelf
- Alle bevoegdheden dat je over een goed kan hebben
- Genot, beheer en beschikking
- = meest uitgebreide zakelijke recht

*Eigendom: Genot, beheer en beschikking

- Genot van een zaak

- Opbrengsten innen en vruchten opeisen
- Vb. fruit van een boomgaard, interesten van spaarboekje
- Beheer van een zaak
 - Voor eigen doelstellingen mag men de zaak aanwenden als eigenaar
 - Vb. huis verhuren, een zaak uitlenen
- Beschikken over een zaak
 - Men mag alle materiële handelingen uitvoeren waarmee men de waarde van een zaak kan veranderen of aantasten
 - Zaak vervreemden, verkopen, vernietigen, schenken, ... of er zakelijke rechten op toestaan ten voordele van derde

*Het eigendomsrecht: beperkingen

- Algemeen principe
 - Eigenaar mag doen wat hij wilt

*Publiekrechtelijke beperkingen

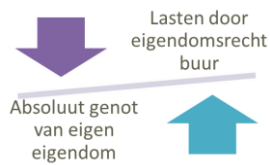
- Publiekrechtelijke erfdienstbaarheden
 - Vb. plaatsen van elektriciteitsleidingen
- Onteigening
 - Overheid kan iemand zijn eigendom einteigenen
 - Bv : bouw van een tgv-spoorlijn over iemands eigendom
- Opeising
 - Onroerende en roerende goederen die door de overheid opgevorderd wordt in geval van een noodtoestand
- Openbare orde
 - Bv: als je een bessenstruik hebt in je tuin mag je van de vruchten genieten maar je mag ze niet in brand steken
- Wetgeving op stedenbouw en ruimtelijke ordening
 - Vb. niet bouwen op landbouwgrond, voorschriften voor uitbating voor gevaarlijke of hinderlijke inrichtingen, ...

*Privaatrechtelijke verhoudingen

= de belangen van derden beschermen

- Aansprakelijkheidsregime: 2 manieren
 - Foutaansprakelijk= rechtsmisbruik
 - Foutloze aansprakelijkheid = burenhinder
- Rechtsmisbruik
 - Eigenaar die op kennelijk onredelijke wijze gebruik maakt van eigendomsrecht: aansprakelijk
 - Eigenaar gebruikt het recht voor een ander doel of belang, dan dat waarvoor de rechtsregel is ingevoerd
 - Recht uitoefenen enkel en alleen om schade te berokkenen aan derden
 - Verschillende manieren om eigendomsrecht uit te oefenen met identiek voordeel voor eigenaar, maar men kiest wijze die meest schade toebrengt aan andere
 - Voordeel eigenaar << nadeel andere persoon
 - Bv een muur staat 5 cm verkeerd op de grond van iemand anders=>muur afbreken of grond verkopen

- Evenwichtsleer

- Alle burens hebben eigendomsrecht: gelijk recht op genot: spanning
- Vooral bij burenhinder
- Iedereen moet normale lasten kunnen verdragen, maar er moet een evenwicht zijn
- Overdreven last: schadevergoeding (foutloze aansprakelijkheid)

- Onrechtmatige daad

- Fout + schade + oorzakelijk verband= aansprakelijk

- Compensatie

- Geen rekening met persoonlijke omstandigheden
- Betalen of stoppen met hinderlijke daden
- Ook mogelijk door overheid (vb. abnormaal lange openbare werken)

*Eigendomsverwerving

1. Afgeleide eigendomsverwerving

- Ene partij draagt eigendom over aan andere partij

- Meestal deze wijze
- Dmv een overdragende of translatieve rechtshandeling
- Soms tegen betaling
- Meestal schenking of erfenis
- Vb. overeenkomst, verkoop, schenking, erfrecht, onteigening, ...

- Problemen

- Persoon van wie men goed krijgt moet eigenaar zijn
- Vanaf wanneer wordt men eigenaar?
- OG → voor partijen : wilsovereenstemming over goed + prijs
→ voor derden: hypotheekkantoor
- RG → geen publiciteitssysteem, bezit geldt als titel (voorwaarde: goede trouw)

2. Oorspronkelijke eigendomsverwerving

- Toe-eigening

- Een privaat eigendomsrecht wordt gecreëerd op een goed dat voorheen aan niemand toebehoorde
- Bv vangen van vogels: zodra de vogel gevangen is ontstaat er een nieuw eigendomsrecht

- Vinding

- Men wordt eigenaar van een goed dat men toevallig ontdekt of waarvan de eigenaar niet gekend is
- Verloren voorwerpen
 - Gevonden op publiek domein → geven aan overheid

- Gevonden in grond (schatvinding) → opbrengst verdelen tussen eigenaar grond en vinder
- Achtergelaten voorwerpen
 - RG die zijn toevertrouwd aan ondernemer, ambachtsman of handelaar om te bewaren/ bewerken/ herstellen/... maar niet worden opgehaald → men wordt eigenaar na 1 jaar (na 6 maanden voor motorvoertuigen)
- Natrekking
 - Belangrijkste
 - De eigenaar van een goed ook eigenaar wordt van al wat met dat goed op kunstmatige of natuurlijke wijze wordt verbonden of erdoor wordt voortgebracht
 - Onroerende goederen
 - Bv : eigenaar van een grond wordt eigenaar van alles wat op die grond wordt gebouwd
 - !!! de eigendom van een grond bevat de eigendom van hetgeen zich op en onder de grond bevindt

3. Bezit

- Een mogelijke wijze om eigendom te verwerven dmv van de verkrijgende verjaring
 - Vb. je koopt een huis, maar verkoper was geen eigenaar → je bent slechts bezitter
- 2 componenten
 - Materieel element: buitenstaander moet denken dat die persoon eigenaar is
 - Bv : huurder heeft materiële houderschap maar heeft niet de bedoeling eigenaar te zijn
 - Intentioneel element: bedoeling om zich als eigenaar te gedragen
 - Baseert zich niet op vorderingsrecht
- Bezit te goeder trouw
 - Men heeft oprechte overtuiging eigenaar te zijn
 - Altijd vermoeden van GT
- Bezit te kwader trouw
 - Men wist of moest weten dat zaak verkregen is van iemand die geen titularis was
 - Moet bewezen worden
- Onroerende goederen: verkrijgende verjaring
 - = Gedurende bepaalde termijn ongestoord bezit → beschouwd als eigenaar
 - Bezit moet deugdelijk, voortdurend, openbaar en ondubbelzinnig uitgeoefend worden
 - Te kwader trouw: 30 jaar
 - Te goeder trouw: 10 of 20 jaar
- Roerende goederen
 - Verjaringstermijn = 0

- Aangezien de eigenaar vermoed wordt eigenaar te zijn

*Mede-eigendom

- Eigendomsrecht dat 2 of meer personen gemeenschappelijk over een zaak hebben
- Onverdeeldheid
 - Geen enkele partij heeft exclusief individueel recht op deel of geheel → elke mede-eigenaar heeft recht op breukdeel van de gehele zaak
 - Vermoeden dat onverdeelde aandelen gelijk zijn
- Vrijwillig (samen huis kopen) of door externe omstandigheden (erfenis) of gedwongen (gemeenschappelijke delen in appartementsgebouw)
- Onvrijwillig: onverdeeldheid het gevolg van een extern feit
 - Bv: kinderen erven onvrijwillig eigendom van hun ouders
- Daden van beheer: altijd samen
- Daden van beschikking: elke mede-eigenaar vrij voor zijn aandeel
- Appartementsmede-eigendom
 - Gedwongen mede-eigendom van gebouwen of groepen van gebouwen, geregeld door burgerlijk wetboek
 - Geen gewone onverdeeldheid => elk van de mede-eigenaars hebben naast een exclusief eigendomsrecht ook een mede-eigendomsrecht op de gemeenschappelijke gedeeltes
 - Blijvend van aard
 - Vastgelegd zijn in notariële akte
- Elke mede-eigenaar heeft mogelijkheid om via rechtsvordering uit onverdeeldheid te treden
- Multi-eigendom of timesharing
 - Eigendom wordt overgedragen aan meerdere rechtssubjecten samen die hiervan gebruik mogen maken binnen een duidelijk omschreven periodiek werkende tijd
- Bijzondere regels
 - Mbt gemene muren, sloten, hagen en vloeren+ afsluitingen van onroerende goederen
 - Erfdienstbaarheden

D: Vruchtgebruik: kenmerken

- Vruchtgebruik = deel van eigendomsrecht → eigenaar: blote eigendom
- = zakelijk recht om levenslang genot te hebben van een goed dat in eigendom toebehoort aan iemand anders

Volle eigendom	
Blote eigendom Beschikkingsrecht : mag verkopen, wegschenken of slopen	Vruchtgebruik Genotsrecht: recht op gebruik en de vruchten

- Zakelijk recht
 - Situatie vruchtgebruiker blijft ongewijzigd, ongeacht wie blote eigenaar is
 - Volgrecht
- Tijdelijk recht

- Eindigt bij overlijden vruchtgebruiker, tenzij kortere termijn afgesproken
- Zaak in natura teruggeven

***Vruchtgebruik: totstandkoming**

- Rechtsfeit
 - LLE = automatisch gevolg van een echtgenoot dat overleden is
- Rechtshandeling
 - Testament
 - Contract

***Vruchtgebruik: rechten en plichten van de vruchtgebruiker**

- Rechten van de vruchtgebruiker
 - Genot van de vruchten(verhuren, gelden innen)
 - 2 soorten
 - Natuurlijke vruchten: opbrengst van dieren of van een akker
 - Burgerlijke goederen: huurgelden van roerende of onroerende goederen & fin resultaten van rekeningen, aandelen & alle bankproducten
 - Beheer
 - Maar niet erover beschikken
- Plichten bij aanvang van het vruchtgebruik
 - Boedelbeschrijving of inventaris
 - Staat: beschrijving van de onroerende goederen
 - Inventaris: beschrijving van de roerende goederen
- Plichten tijdens vruchtgebruik
 - De zaak in stand houden
 - Vruchtgebruiker moet zich soms borg stellen
 - Goederen behouden en beheren zoals een goede huisvader
 - Bestemming van de zaak eerbiedigen
 - Herstellingen tot onderhoud
- Plichten bij einde van het vruchtgebruik
 - Teruggave in de staat waarin het zich normaal had moeten bevinden

***Vruchtgebruik: einde**

- Overlijden van de vruchtgebruiker
 - Niet: overlijden blote eigenaar (recht is verbonden aan de zaak)
- Verstrijken overeengekomen termijn
- Kan vruchtgebruik overdragen aan derden
- Vruchtgebruik ten gunste van rechtspersonen: 30 jaar
- Tenietgaan van het vruchtgebruik
 - Door 30 jaar ongebruik= verjarig
 - Door tenietgaan van de zaak(dood of kapot)
 - Door vermenging van de hoedanigheid blote eigenaar en vruchtgebruiker
 - Vervallenverklaring : goederen niet beheren zoals goede huisvader

***2 andere soorten van meer beperkte rechten**

- Het recht van gebruik
- recht van bewoning

- gerechtigde krijgen enkel de bevoegdheden om respectievelijk van een zaak gebruik te maken en in een bepaald onroerend goed te wonen
- komt niet vaak voor

e: Erfpacht: begrip en kenmerken

- Erfpacht is een zakelijk en tijdelijk recht om het volle genot van andermans onroerend goed te hebben onder de verplichting om aan de eigenaar een jaarlijkse vergoeding te betalen
 - Onroerend zakelijk recht → moet overgeschreven worden op hypotheekkantoor
 - Tijdelijk recht: minimum 27 jaar/maximum 99 jaar
 - Volle genot → gebruik + vruchten
- Huur betalen voor de grond
- Einde erfpacht → recht om gebouwen en beplantingen waarvan hij eigenaar is af te breken en weg te nemen
 - Erfpachter kan eigenaar niet dwingen tot overname mits vergoeding
 - Eigenaar kan erfpachter verplichten gebouwen af te breken

*Recht van opstal: begrip en kenmerken

- = het recht om op andermans grond gebouwen of beplantingen in eigendom te hebben
- Max 50 jaar
- Rechten van de opstalhouder
 - Bouwen, planten..
 - Hij wordt ook eigenaar van wat erop gebouwd wordt
 - Tijdens de duur van het opstelrecht blijft hij eigenaar
 - Houden, verkopen, verhuren, met hypotheek verzwaren, vruchtgebruik toekennen, afbreken (mits herstellen)
- Einde van recht van opstal → eigenaar moet alle gebouwen of beplantingen die opstalhouder niet heeft weggenomen vergoeden

*Voordelen van erfpacht en opstal

- Ene partij blijft eigenaar terwijl wederpartij vrijstaat gedurende een ruime tijdsspanne het eigendom te gebruiken voor gebruik en bebouwing
- Erfpacht : populair voor overheid => eigendom behouden maar toch bruikleen geven aan andere die er dan mee aan de slag gaan

F: Erfdienstbaarheden: begrip

- Zakenrechtelijke last die op een erf ligt (lijdend erf), ten voordele van de eigenaar van een ander erf (heersend erf)
- Publiekrechtelijke erfdienstbaarheden
 - De last die op 1 erf ligt, ligt dan niet zozeer tot nut van 1 of enkele andere private eigendommen!! Maar tot algemeen nut
 - Bv stedenbouwkundige voorschriften=> verbod om in natuurgebied een huis te bouwen
- Privaatrechtelijke erfdienstbaarheden
 - Privaat nut van een erf van een andere eigenaar

- Bv: de afvloeiing van een akker komt de akker zelf ten goede en niet de eigenaar
- Uitzondering: voordeel komt ten goede van de eigenaar zelf
 - Bv maken van waterputten in een perceel
- Veel voorkomende erfdienstbaarheden
 - Recht van omgang = recht om over andermans grond te gaan
 - Recht van uitweg= recht om wegens in geslotenheid over andermans grond naar de openbare weg te gaan
 - Recht van dakdrop= recht om het regenwater van eigen dak op andermans grond te laten aflopen
 - ...

⇒ Kenmerken

- Altijd onroerende rechten : zowel bebouwde als onbebouwde onroerende goederen
- Eeuwigdurend en dus niet beëindigbaar door afkoop bv
- Blijvend: eenmaal het gekoppeld is aan een onroerend goed dan blijft ze dit goed volgen
- Kostenloos
- Onverdeelbaar : als het lijdende en heersende erf verdeeld wordt dan blijft het erf aan die beide erven kleven

⇒ =/ wijzen om te ontstaan/ vestigen

- Natuurlijke ligging van het onroerend goed
- Opleggen van erfdienstbaarheden door de wet tvv het algemeen nut
- Dmv rechtshandeling : toegevingen door eigenaars
- Verkrijgen verjaring: na 30 jaar is de last definitief gevestigd
- Door bestemming van de huisvader : 2 =/ gronden met dezelfde eigenaar=> geen erfdienstbaarheid, bij 2 =/ wel
- =/ voortdurend en zichtbare erfdienstbaarheid
 - Voortdurend: dienstbaarheden die permanent uitgevoerd worden, zonder handeling van de mens
 - Zichtbare: door uiterlijk teken of materiële toestand veruitwendigd worden

* eindigen van erfdienstbaarheden

- Onbruikbaar
- Vermenging: lijdend erf en heersend erf worden in 1 hand verenigd
- Het totaal verdwenen erf
- Na 30 jaar

G: accessoire rechten of zakelijke zekerheden

*zakelijke Zekerheden: kenmerken

- Schuldeiser waarborg geven dat de schuldenaar hem zal betalen
- Juridische technieken, waardoor schuldeiser meer waarborgen opbouwt dan enkel het vermogen van de schuldenaar
- =/ Persoonlijke zekerheden : toevoegen van het vermogen van een andere schuldenaar toe aan de schuldenaar => een schuldenaar meer
- Soorten zakelijke zekerheden
 - Voorrechten
 - Hypotheek

- Pand
- 3 soorten schuldeiser
 - De gewone
 - De bevoorrechte
 - De hypothecaire

1) Voorrechten:

- Recht om voor de gewone schuldeisers betaalt te worden
- Zowel op roerende als onroerende goederen
- Allemaal door de wet geregeld
- 2 soorten
 - De algemene = op alle goederen
 - Bv : begrafenkosten
 - Inkomensbelastingen
 - De bijzondere = op bepaalde goederen
 - Bv: verhuurder heeft voorrecht op alle goederen die in het gehuurde goed staan
 - Onbetaald gebleven verkoper heeft een voorrecht op het goed dat voorwerp is van een onbetaald gebleven levering
 - Een onderaannemer heeft een voorrecht op de schuldvordering van de hoofdaannemer op de bouwheer
- Regels
 - Bijzondere VR gaan voor op hypothecaire en algemene VR
 - Algemene VR onder hypotheek
 - Volgorde van de algemene VR => in de wet
 - Volgorde van bijzondere VR => bepaald door datum van publiciteit of door aard van het VR

2) Hypotheek: begrip en kenmerken

- Zakelijk recht op een onroerend goed ter voldoening van een verbintenis
 - Vb. Lening voor bouw huis → gebouw in hypotheek geven: extra zekerheid voor bank
 - Volgrecht
 - Gevestigd bij authentieke akte => geschreven door hypotheekbewaarder
 - Geen effectieve buitenbezitstelling
 - Max geldigheidsduur van de inschrijving = 30 jaar
 - Recht op zaakvervangende
 - Enkel op onroerende goederen (dus ook onroerende rechten) → hypotheekkantoor
 - SA: volledig beschikkingsrecht, maar mag waarde van het goed niet verminderen
 - Gevestigd dmv een wederzijds rechtshandeling = hypothecaire lening

⇒ Soorten

- Conventionele hypotheek
 - Lening voor de bouw van een huis pas toegestaan als de zekerheid tot terugbetalen gegarandeerd kan worden
 - Het gebouw wordt in hypotheek gegeven

- Wettelijke hypotheeken
 - Ontstaan op grond van wettelijke bepaling
 - Staat heeft hypotheek op de goederen van belastingplichtigen
- Bedongen hypotheeken: hypotheekcontracten
 - Komen tot stand via overeenkomst
 - Authentieke akte vereist: inschrijving in hypotheekregister
 - 30 jaar
 - Toepassing bij samenloop: anterioriteit
 - Vb. hypothecaire lening

⇒ tenietgaan

- Tienietgaan van de hoofdverbintenis
 - Vb. Volledige betaling van lening → hypotheek-overeenkomst tot waarborg van de lening gaat teniet
 - Hypothecaire SE kan eenzijdig afstand doen van recht
- Hypotheekzuivering
 - Koper van onroerend goed betaalt hoofdschuld aan SE
 - Doorhaling van hypothecaire inschrijving

*Pand = zakelijke zekerheid op een roerend goed

- Bijkomstig zakelijk recht
- Schuldenaar stelt een roerend goed ter beschikking van de schuldeiser
- Geen uitvoerbare titel nodig

Pand: bijzonderheden

- SA blijft eigenaar van het goed → bezit door pandhouder geldt niet als eigendom

Bewijs → geschrift

- Consensuele overeenkomst – geschrift vereist als pandgever consument is
- Pandhouder mag het goed niet gebruiken, wel opbrengsten innen
- SA betaalt niet → tussenkomst rechtbank
- Vuistpand en registerpand
- De pandhouder zorgt voor de registratie in het elektronische register op <https://pangafin.belgium.be>.
- Handelspand
 - Inpandgeving van een handelszaak ten voordele van erkende kredietinstellingen
 - Bezitloos pand: blijft in handen van handelaar
 - Wel volgrecht

4. Intellectuele rechten

*Intellectuele rechten: begrip en kenmerken

- Rechten op immateriële, onlichamelijke bestanddelen van een handelszaak
 - Op een Exhaustieve wijze wettelijk geregeld
 - Vaak niet vermeld bij de zakelijke rechten, omdat ze geen betrekking hebben op zaken
 - Zakelijke rechten => verhouding regelen tussen rechtssubject en imm rechtsobject
 - Ze zijn tegenstelbaar aan iedereen + genieten de voorrang en het volgrecht
 - Uitvinding, naam, vorm van een product, ...
 - Absolute rechten op iets onstoffelijks

- Verbodsrecht: gebruik van intellectueel recht is afhankelijk van de toestemming van de titularis à beperking handel
- Tijdelijk monopolierecht → motiveren om te investeren in onderzoek + verhogen concurrentieniveau op lange termijn
- Tegenstelbaar → publiciteit
- WER = wetboek van economisch recht=> regelgeving in zaken octrooien, kwekersrechten, auteur-en naburige rechten ...

⇒ soorten

- morele rechten
 - enkel de schepper van het immaterieel goed kan beslissen over de instandhouding , de wijzigingen of toep van zijn creatie
 - onvervreemdbaar
- Auteursrechten
 - Ook vb. bescherming van computerprogramma's
- Exploitatierchten, industriële eigendomsrechten= commerciële rechten
 - In de handel en economisch waardeerbaar
 - Het gebruik en vermenigvuldigen van intellectuele creaties
 - Octrooien
 - Merken
 - Tekeningen en modellen
 - ...

B: Auteursrecht: bescherming

- Beschermt de concrete en originele vorm van een intellectuele of artistieke schepping
 - Enkel bescherming aan zintuiglijk waarneembare werken
 - Bescherming van zodra het werk gecreëerd is
 - Geldt niet voor originele werken van de overheid

⇒ voorwaarden

- Originaliteit
 - Creatie van de menselijke geest
 - Stempel van de persoonlijkheid van de maker
- Geen officiële registratie noodzakelijk
- Tijdelijk
 - Gedurende het hele leven van de auteur + 70 jaar erna (voor vermogensrechten)

⇒ wie?

- Auteur
 - Natuurlijke persoon
 - Uitvoerder van een opdracht (≠ opdrachtgever)
 - Audiovisuele werken
 - Hoofdregisseur, scenarioschrijver, auteur van speciaal gecomponeerde muziekwerken, grafische ontwerper van animatiewerken

⇒ welke rechten?

- Morele rechten
 - Reputatie, recht om werk bekend te maken en erkend te zijn
- Vermogensrechten

- Reproductierecht
 - Zeer breed
 - van zijn werk → toestemming auteur
 - Enkel auteur mag werk (laten) reproduceren
 - Impliceert distributierecht=> origineel werk of kopiën ervan distribueren vb: verkoop of verhuur
 - Controle en beperkingen aan gebruik
- Publiek mededingingsrecht
 - Auteur beslist of zijn werk in het openbaar mag worden meegedeeld

⇒ bijzonderheden

- Verlenging van het auteursrecht:
Het Amerikaanse Hooggerechtshof heeft ten voordele van Mickey Mouse en zijn eigenaar, het entertainmentconcern Walt Disney, een verlenging mogelijk gemaakt van de auteursrechten op allerlei tekenfilmfiguren, liedjes, boeken en andere creaties die samen miljarden dollar waard zijn. De rechters van het Hof beslisten met zeven tegen twee dat het Amerikaanse Congres een verlenging van auteursrechten kan toestaan
- Parodieën
 - Parodieën waarin Nijntje wordt geassocieerd met seks, drugs en terrorisme zijn niet zonder meer onrechtmatig. De begrenzing ligt in de redelijkheid en de regels van het maatschappelijk verkeer, zo oordeelde het hof Amsterdam gisteren over de controversiële afbeeldingen en teksten over Nijntje die circuleren op het internet. Alle afbeeldingen zijn - kort gezegd - toelaatbare parodieën. Voor een parodie is het niet noodzakelijk dat iedereen erom kan lachen. De bedoeling is dat de afbeeldingen in combinatie met de teksten de lachlust opwekken, ook al vindt niet iedereen de afbeeldingen even grappig of gepast, zo oordeelt ook het hof Amsterdam.
- Recht op afbeelding/ portretrecht
 - Een Brusselse rechtbank heeft de eis over het gebruik van een foto van Etienne Nkazi-A-Kanda-Ndotepelo op het boek 'Congo, een geschiedenis' van David Van Reybrouck afgewezen. Die zou daarvoor nooit toestemming hebben gegeven. De eisers, die zeggen dat ze de erfgenamen Nkazi-A-Kanda-Ndotepelo zijn, hadden een principiële veroordeling gevraagd omdat de oude man nooit toestemming zou gegeven hebben om de foto te gebruiken en omdat die foto kwetsend en beledigend zou zijn. Maar de rechtbank is van oordeel dat de eisers niet kunnen bewijzen dat ze de erfgenamen of nabestaanden zijn van Etienne Nkazi.

⇒ Controle door:

- Sabam : wie openbaar muziek wilt laten horen, moet bijdrage betalen
- VEWA
- Nevenrecht: regeling van de billijke vergoeding => kunstenaars fin te gemoed te komen voor het secundair gebruik van uitvoerende kunstenaars in openbare plaatsen

- Kopieervergoeding: aangevraagd bij aankoop van beschrijfbare of afschrijfbare cd's & dvd's

C:Octrooien: begrip en kenmerken

- Exploitatierecht op een technische uitvinding die industrieel toepasbaar is
 - Uitsluitend recht
 - Patent
 - Verbodsrecht
 - Komt toe aan de uitvinder
 - Tijdelijk recht: 20 jaar
 - Materiële + formele vereisten
- ⇒ grondvoorwaarden of materiële vereisten
 - Materiële + formele vereisten
 - Uitvinding
 - Berusten op uitvinderswerkzaamheid
 - Iets scheppen wat niet bestaat
 - ≠ ontdekkingen
 - Uitvinding moet nieuw zijn
 - Maakt geen deel uit van bestaande techniek
 - Niet openbaar toegankelijk voor indienen octrooiaanvraag → geheimhoudingsclausules
 - Uitvindingen vaak gerealiseerd door wn's
 - Enkel in contract geregeld worden
 - Indien geen contract => octrooi komt toe aan de wg
 - Het komt toe aan de wn indien het gebeurde op eigen initiatief, zonder enig verband met de dienstbetrekking
 - Uitvinding moet toepasbaar zijn in bedrijfsleven
 - Moet in de handel kunnen terechtkomen
 - Technische oplossing voor technisch probleem
- ⇒ formele vereisten
 - Aanvraag bij FOD Economie
 - Nieuwheidsonderzoek
 - Bekijken van stand van de techniek: nieuwe schepping?
 - Schriftelijke opinie over octrooibaarheid
 - Schept beeld over geldigheidskansen octrooi
 - Voor derden toegankelijk
 - Niet bindend
 - Geen waarborg voor juistheid beschrijving
 - Risico aanvrager
 - Ministerieel besluit
 - Eigenlijke octrooi
 - Opgenomen in Register van de Uitvindingsoctrooien
- ⇒ welke rechten?
 - Exclusieve exploitatierechten

- Monopolierecht
- Tijdelijk: 20 jaar vanaf aanvraag
 - Geneesmiddelen: bijzonder beschermingscertificaat
- Verbodrecht
 - Octrooihouder mag optreden tegen namaak
- Octrooihouder mag vrij beschikken over octrooi

D: Merken: begrip

- Tekens om de handelswaar, producten, diensten van een onderneming te onderscheiden

⇒ Soorten

- Warenmerken
 - Een benaming, een tekening, 3D ontwerp, een vorm, een kleur,.. waardoor dat handelsmerk onderscheiden wordt van andere gelijkaardige waren
- Dienstmerken
 - Merken om diensten te onderscheiden
 - Afkortingen, slogans, vormen, kleuren, cijfercombinaties...
- Collectieve merken:
 - Ze dienen niet om producten of diensten van 1 ond te onderscheiden van andere ond, ze kunnen gebruikt worden door =/ ond ter onderscheiding van een gemeenschappelijk kenmerk van hun waren of diensten bv woolmark

⇒ voorwaarden

- Registratie: merk of patent deponeren bij BBIE
 - Merk moet een onderscheidend vermogen hebben
- Materiële voorwaarden
 - Teken
 - Vatbaar voor grafische voorstelling, visuele voorstelling moet mogelijk zijn
 - Onderscheidend vermogen
 - sterk merk en zwak merk
 - kan evolueren in de tijd
 - sterk=> zwak
 - !!! wnr merknaam en soortnaam wordt => verliest alle rechten bv aspirine, pamper
 - verwijzend naar eigenschap
 - te beschrijvend
 - ingeburgerd
 - geografische benamingen?
 - Niet wettelijk uitgesloten
 - Nog niet door een derde gedeponeerd
 - Naam mag niet misleidend zijn
- Tijdelijk: 10 jaar, hernieuwbaar
- Territoriaal
- Soortnaam → verlies van rechten

- Vb. Kodak
 - Kleurmerk
 - Vb. rode schoenzolen Louboutin
 - Merk moet beschikbaar zijn, je kan niet zomaar een ouder bestaat merk overnemen
- ⇒ Bijzondere aspecten
- Geografische aanduiding registreren in het kader van een merk
 - = toevoeging van de plaats aan de merknaam
 - Kan wel beschermd worden
 - Bereiding is dat gebied plaatsvinden bv: camembert de normandie
 - Grondstoffen moeten vandaar komen
 - Je kan een plaatsnaam niet monopoliseren
 - Andere producten moeten ook kunnen aantonen dat ze vandaar komen
 - Erkenning als gegarandeerde traditionele specialiteit
 - Staat open voor levensmiddelen en landbouwproducten zonder enige link met een geografisch gebied
 - Gebaseerd op de specificiteit van het product, kenmerken
 - Kenmerken kunnen verbonden zijn met kwaliteiten zoals fysieke eigenschappen of zijn productiemethoden
 - Internationale merkenregistratie
 - Via globale aanvraag doet in =/ landen
 - Na aanvraag doorgestuurd naar nationale administratie
- ⇒ bescherming
- Specialiteitsbeginsel
 - Merkhouder kan zich verzetten tegen:
 - Gebruik van overeenstemmend of identiek teken voor identieke waren of diensten
 - Gebruik van overeenstemmend of identiek teken voor identieke of soortgelijke waren of diensten
 - Verwarring voor consument
 - Gebruik van overeenstemmend of identiek teken voor niet soortgelijke waren of diensten
 - Ongerechtvaardigd voordeel of afbreuk

Thema 11: ondernemings-, vennootschaps- en economisch recht

1: algemeen

Situering

- Bijzondere vormen van verbintenissenrecht en contractenrecht
- Voorrang op algemene regels van het burgerlijk recht

<u>Handelsrecht= onrecht</u>	<u>Economisch recht</u>
▪ <u>Micro-economisch</u>	▪ <u>Macro-economisch</u>
▪ <u>Relaties tussen handelaars</u>	▪ <u>Overheidsingrijpen</u>

*Op Overeenkomsten tussen economische actoren zij bijzondere regels van toepassing, naargelang hun eigen aard van de contracterende partij of het object van hun relaties
Deze eigen regels hebben in specifieke gevallen voorrang op de algemene regels van het burgerlijke recht

2. Het handelsrecht

*Terug te vinden in:

- Wetboek van Koophandel=> vervoerrecht, wissel- en orderbrieven
- Wetboek van Vennootschappen
- Insolventierecht
- Burgerlijk recht
- Wetboek Economisch Recht=> wissel-orderbrieven

Handelaar

- Koopliden zijn zij die daden uitoefenen, bij de wet 'daden van koophandel' genoemd, en daarvan hoofdzakelijk of aanvullend hun gewoon beroep maken
 - Natuurlijke personen met handelingsbekwaamheid
 - Beroep, niet in dienstverband
 - Hoofdzakelijk of aanvullend

Handelszaak

- Geheel van middelen die gebruikt worden om een bedrijf te voeren en cliënteel aan te trekken en te behouden
- Handelszaak heeft een afgescheiden vermogen met eigen actief en passief

*Daden van koophandel

- Ruim begrip van economische activiteiten: Handels- en commerciële activiteiten
- Objectieve daden van koophandel
 - Limitatieve opsomming in Wetboek van Koophandel
- Subjectieve daden van koophandel
 - Van nature burgerlijke daden die commercieel worden omdat ze door een handelaar worden verricht.
 - Als handelaar handeling uitoefent wordt deze vermoed commercieel van aard te zijn
- Sommige daden worden expliciet uitgesloten. Vb.: landbouwactiviteiten
- Winstoogmerk is vereist

C: Verplichtingen van handelaars

Eerst en vooral:

- Gepaste juridische structuur
 - Eenmanszaak
 - Vennootschap
- Handelsbekwaam zijn
- Gereguleerde beroepen
- Cumulverbod: bv advocaat mag geen commerciële beroepsactiviteiten uitvoeren
- Verzet van de echtgenoot mogelijk
- Inschrijving bij de Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO)
 - Elektronische databank

- Ondernemings- en vestigingsnummer
- Doel: identificatie & administratieve vereenvoudiging
- Houder van zichtrekening
 - Verplichte vermelding van rekeningnummer en van domiciliëring op alle uitgaande commerciële documenten/stukken
- BTW-plichtig+ sociale bijdrage betalen bij een sociaal verzekeringsfonds
- Bekendmaking huwelijksvermogensstelsel
 - Uittreksel huwelijkscontract zenden aan griffie van rechtbank van koophandel
 - Doel: derden kunnen oordeel vormen over financiële waarborgen
- Boekhouding opstellen
 - Zeer kleine vennootschappen: vereenvoudigde boekhouding
 - Grote vennootschappen: dubbele boekhouding
- Onbeslagbaarheid van de woning

*ondernemingsrecht heeft bijzondere bewijsmiddelen die het gemene recht niet kent
 => ondernemingsboekhouding en de factuur => deze zijn ook bewijsmiddelen voor degene die ze heeft opgesteld

3:Vennootschappen en verenigingen

Natuurlijke persoon	Rechtspersoon
Nationaliteit, naam, woonplaats	Nationaliteit, naam, woonplaats
Familierechten	Geen familierechten
Politieke rechten	Geen politieke rechten
Vermogensrechten	Beperkte vermogensrechten (specialiteitsprincipe)
Sterven	Kunnen in principe altijd blijven leven
Zelf handelingsbekwaam	Handelingsbekwaam door middel van zijn organen
	Onderverdeling in: - Verenigingen en stichtingen - Vennootschappen

- Privaatrechtelijke rechtspersonen
 - Afzonderlijke rechtssubjecten
 - Dragers van rechten en plichten
 - Juridische entiteiten van individuen en/of kapitalen
 - Nemen deel aan het rechtsverkeer
- Privaatrechtelijke rechtspersonen
 - Voorwaarden voldoen:
 - Statuten opstellen
 - Statuten neerleggen bij griffie
 - Statuten publiceren in Belgisch Staatsblad
 - Onderverdeeld in:

- Verenigingen: Mensen verzamelen zich om doel te bereiken waarbij men geen winst nastreeft om onder leden te verdelen maar meestal een gemeenschappelijk niet-commercieel doel :

vb.: VZW

- Vennootschappen: onderneming onderbrengen om risico te spreiden waarbij eigen rechtspersoon ontstaat

Feitelijke verenigingen

- Via mondelinge of schriftelijke overeenkomst
- Eender welke club, comité of vereniging met gemeenschappelijke doelstelling
- Problemen met feitelijke verenigingen:
 - Niet erkend als drager van rechten en plichten
 - Geen rechten op roerende of onroerende goederen
 - Kan geen overeenkomsten afsluiten
 - Opletten bij aansprakelijkheid
 - Leden verbinden zich persoonlijk
 - Individueel aansprakelijk voor deel van de schulden: privévermogen
 - In solidum bij schade
 - ! Oprichten van vereniging met rechtspersoonlijkheid aangeraden

*VZW

- Karakteristieken:
 - Minstens 3 leden
 - Winst wordt niet aan de leden uitgekeerd
 - Baten voor het doel aangegeven in de statuten
 - Vereist geen minimumkapitaal
- Veelal culturele en filantropische doelstellingen
- Bepaalde wettelijke verplichtingen
 - vb. boekhouding

*Stichting

- Karakteristieken:
 - Verpersoonlijkt vermogen van individu
 - Winstegevende handingen voor belangeloos doel
 - Geen materieel voordeel voor stichters of bestuurders
 - Drager van rechten en plichten
 - Beperkte aansprakelijkheid bestuurders
- Private stichtingen en stichtingen van openbaar nut

*Vennootschappen

- Overeenkomst waarbij 2 of meer rechtssubjecten overeenkomen kapitaal of andere inbreng in gemeenschap samen te brengen
- Doel: nauwkeurig omschreven activiteiten uitoefenen om de vennoten (on)rechtstreeks winst te verschaffen
 - Uitzonderlijk: kan door één persoon (EBVBA)
- Welomschreven verplichtingen
- Voordelen:
 - Kan in eigen naam deelnemen aan het rechtsverkeer
 - Kan eigen rechten en plichten uitoefenen

- Spreiden van ondernemingsrisico's
- Juridisch kader met rechten en verplichtingen
- Gunstiger belastingsstelsel
- Kan blijven voortbestaan
- Scheiding tussen privé vermogen en dat van de onderneming

-Rechtspersoonlijkheid: gevolgen

- Let op: vennootschap ≠ rechtspersoonlijkheid
- Gevolgen op vlak van aansprakelijkheid
 - Met rechtspersoonlijkheid
 - Afgescheiden, eigen vermogen als onderpand voor SE
 - Privé-schuldeisers vennoten kunnen niet aankloppen bij vennootschap
 - Vennootschap is failliet en vennoten verliezen hun inbreng
- Gevolgen op vlak van aansprakelijkheid
 - Zonder rechtspersoonlijkheid
 - Vennoten zijn persoonlijk en onbeperkt gehouden
 - Onverdeeldheid van goederen
 - Persoonlijk aanspreekbaar voor schulden te betalen, ook indien hoger dan inbreng
 - Vennoten, en niet vennootschap, failliet verklaard
- Beperkte aansprakelijkheid kan worden doorbroken

-Oprichtingsvereisten van vennootschappen

Overeenkomst

- Pluraliteit van vennoten: pluraliteitsvereiste
- Toestemming van minstens 2 natuurlijke personen of rechtspersonen
 - Uitzondering: EBVBA
- Rechtsgeldige oorzaak: doel

Oprichting vennootschappen

- Bepaald en geoorloofd voorwerp: inbreng in geld of natura
 - Toezegging om een bepaald vermogensbestanddeel in gemeenschap te brengen en aan het ondernemingsrisico te onderwerpen
 - Toezegging: vennootschap wordt SE van vennoot tot volstorting
 - Geld, goederen of arbeidskracht
 - In eigendom of in genot
- Bepaald en geoorloofd voorwerp: inbreng in geld of natura
 - Essentiële voorwaarde voor de totstandkoming van de vennootschap en om vennoot te worden
 - Inbreng van alle vennoten samen = vennootschapsvermogen
 - Bedrag aan inbreng verschilt al naargelang type vennootschap
- Winstoogmerk en winstverdeling

Oprichtingsvereisten van vennootschappen

- Formele vereisten: statuten
 - Geschrift
 - Handelsvennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid: geen geschrift vereist

- Vennootschappen met onbeperkte aansprakelijkheid: onderhandse akte
- Vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid: authentieke akte (opgesteld door notaris)
- Formele vereisten: statuten
 - Publicatie
 - Alle vennootschappen met rechtspersoonlijkheid
 - Uittreksel oprichtingsakte neerleggen op griffie rechtbank van koophandel
 - Publicatie in Belgisch Staatsblad

-Soorten vennootschappen

Handels- vs. burgerlijke vennootschappen

- Handelsvennootschappen
 - Doel = uitoefening handelsactiviteit
 - Hoedanigheid van handelaar
- Burgerlijke vennootschappen
 - Doel = burgerlijke activiteit,
 - willen winst maken maar niet als handelaar
 - In beginsel geen rechtspersoonlijkheid
 - Vb. dokterspraktijk
- Soorten vennootschappen
 - Vennootschappen met vs. zonder rechtspersoonlijkheid

Vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid	Vennootschappen met rechtspersoonlijkheid
- Maatschap - Tijdelijke handelsvennootschap - Stille handelsvennootschap	- BVBA - NV - CVBA/CVOA - Comm. V. - VOF

▪ Vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid

Voordelen	Nadelen
- Geen verplichting tot neerlegging van de statuten op de griffie van de Rechtbank van Koophandel of bekendmaking in het Belgisch Staatsblad	- Heeft geen afgescheiden vermogen - Privé- SE van een vennoot kunnen diens aandeel in onverdeeldheid vorderen - Vennoten staan met hun gehele persoonlijke vermogen in voor vennootschapsschulden (!) - Burgerlijke vennootschap: elk voor een gelijk deel - Handelsvennootschap: hoofdelijk
- Geen plicht tot neerlegging van een dubbele boekhouding of een jaarrekening	- Kan niet zelfstandig optreden - Vertegenwoordiging door natuurlijk persoon → rechten uitoefenen via vennoten

- Personen- vs. kapitaalvennootschappen
 - Personenvennootschappen
 - Beperkt aantal vennoten
 - Nadruk op samenwerking tussen vennoten
 - Overlijden van 1 vennoot ontbindt de vennootschap
 - Vb. VOF en Comm.V.

- Kapitaalvennootschappen
 - Vaak groot aantal vennoten
 - Inbreng is bepalend, niet de inbrenger
 - Aandeel door inbreng en geeft stemrecht
 - Grotere scheiding tussen aandeelhouders en bestuur
 - Vb. NV
- Rechten en plichten
 - Wetboek van vennootschappen regelt rechten en verplichtingen van
 - vennootschappen onder elkaar
 - de vennootschap tav derden
 - Bepalen vele vereisten:
 - Notariële akte
 - Financieel plan
 - Publicatie van gegevens
 - Hoeveel het volstorten van het minimum kapitaal bedraagt
 - Overdraagbaarheid van de aandelen
 - Regels ivm bestuur
- De verschillende vennootschappen

Vennootschap	Karakteristieken
Maatschap	• Personenvennootschap • Zonder rechtspersoonlijkheid • Zuivere contractuele handeling • Weinig formaliteiten
Vof	• Door hoofdelijk aansprakelijke vennoten • Burgerlijke of handelsactiviteit • Zuivere personenvennootschap • Weinig formaliteiten
Gewone comm.v.	• Werkende en stille vennoten • Geschikt voor wie een zaak wil opstarten maar voor kapitaal rekent op geldschieters • Werkende vennoten: onbeperkt aansprakelijk • Stille vennoten: ten belope van hun inbreng aansprakelijk
Comm. v. op aandelen	• Variatie op voorgaande • Verenigen van 2 soorten vennoten
Vennootschap	Karakteristieken
BVBA	• Kleinere en middelgrote ondernemingen • Geringer aantal vennoten • Aandelen overdragen volgens voorwaarden

EBVBA	• Gescheiden vermogens • Gelijkaardig aan BVBA
Starter-BVBA	• BVBA oprichten met 1 euro • Na bepaalde vereisten wordt dit BVBA
NV	• Kapitaalintensieve vennootschappen • Inbreng van kapitaal door vennoten • Onderneming gescheiden van aandeelhouders • Aandelen gemakkelijk overdraagbaar
Coöperatieve vennootschap (CVOA en CVBA)	• Gemeenschappelijke doelen en waarden • Hebben karakteristieken van vereniging • Grote veranderlijkheid aantal vennoten en kapitaal

***Vergelijking BVBA en NV in detail**

BVBA	NV
- Eerder kleine/familiaal - Kan ook door 1 persoon worden opgericht - Beperkte aansprakelijkheid voor alle vennoten - Notariële oprichtingsakte nodig - Minimaal 18.550 EUR, waarvan 6.200 EUR te volstorten (12.400 EUR voor de EBVBA) - Beperkte overdraagbaarheid van aandelen - Redelijk veel formaliteiten - Verplichte neerlegging van jaarrekening	- Grote kapitaal en anoniem - Ten minste 2 aandeelhouders - Beperkte aansprakelijkheid voor alle aandeelhouders - Notariële oprichtingsakte - Minimumkapitaal 61.500 EUR, volledig te volstorten - (in principe) vrije overdraagbaarheid aandelen - Redelijk veel formaliteiten - Verplichte neerlegging jaarrekening

***Organen van een vennootschap**

- Rechtspersoon moet beroep doen op fysieke personen om in rechte op te treden: vertegenwoordiging/organen
 - Vertegenwoordiger treedt op in naam van en voor rekening van een ander
 - Alle handelingen worden toegerekend aan betrokkene
 - Organen van een vennootschap: relatie ten opzichte van derden
- Zaakvoerders
- Raad van Bestuur
- Dagelijks bestuur
- Directiecomité
- Algemene vergadering
- Raad van toezicht

***Organen van de Naamloze Vennootschap**

- Raad van bestuur
 - Belangrijkste orgaan van de NV

- Residuaire bevoegdheid
- Bestuurt en vertegenwoordigt vennootschap
- Collegiaal orgaan: minstens 3 bestuurders (BS)
 - Benoemd voor maximum 6 jaar
 - Lasthebbers
 - Afzetbaar zonder opzeg en zonder vergoeding
- Raad van bestuur bindt NV
 - Beperkingen gelden enkel intern, niet extern
- Algemene vergadering
 - Controle op raad van bestuur
 - Wijzigen statuten, benoeming en ontslag bestuurders, goedkeuring jaarrekening, winst bepalen, kapitaal wijzigen
 - Bijeenroeping door raad van bestuur
- Orgaan van dagelijks bestuur
 - Alle handelingen waartoe de noodzaak zich dag per dag kan voordoen
 - Lopende zaken → feitenkwestie
 - Directeur en/of zaakvoerder
- Directiecomité
 - Statuten kunnen toestaan dat RvB zijn bestuursbevoegdheden overdraagt, doch wel niet
 - Collegiaal orgaan
 - Statuten kunnen leden directiecomité bevoegdheid geven om NV alleen of gezamenlijk te vertegenwoordigen
- Orgaan van toezicht
 - Commissarissen - bedrijfsrevisoren
 - Onafhankelijk
 - Controle op financiële toestand met controleverslag (naast het bestaan van een jaarverslag en een jaarrekening)

***Organen van de BVBA**

- Algemene vergadering
 - Controle op raad van bestuur
 - Wijzigen statuten, benoeming en ontslag bestuurders, goedkeuring jaarrekening, winst bepalen, kapitaal wijzigen
 - Bijeenroeping door raad van bestuur
- Raad van bestuur
 - Één of meer zaakvoerders
 - Benoembaar voor onbepaalde tijd
 - Benoembaar in of buiten de statuten → statutair: onafzetbaar
 - Meestal individueel bevoegd
 - Bevoegd om alle beslissingen te nemen en alle handelingen te stellen die niet uitdrukkelijk zijn voorbehouden aan de algemene vergadering
 - Bevoegd om BVBA naar buiten toe te vertegenwoordigen
- Orgaan van dagelijks bestuur

Bestuurdersaansprakelijkheid

- Jegens de vennootschap: contractuele aansprakelijkheid
 - Bestuurder die fout maakt in de uitoefening van zijn opdracht
 - Vennootschap bewijst fout, schade en oorzakelijkheid

- Criterium: normaal zorgvuldig bestuurder in dezelfde omstandigheden
- Individuele aansprakelijkheid
- Jegens derden: buiten-contractuele aansprakelijkheid
 - Onrechtmatige daad tov derden
 - Bewijzen fout, schade en oorzakelijk verband

Kwijting of décharge: algemene vergadering verleent kwijting aan bestuurders en beëindigt hiermee de aansprakelijkheid van bestuurders jegens de vennootschap (aansprakelijkheid jegens derden blijft)

- Inbreuk op vennootschapswetgeving of statuten
 - Sprake van fout
 - Hoofdelijke aansprakelijkheid voor alle bestuurders tov vennootschap en derden
- Kennelijk grove fout die bijdraagt tot faillissement:
 - Persoonlijk en eventueel hoofdelijk aansprakelijk tot belope van de tekorten
 - Niet voor kleine bvba
- Aansprakelijkheid fiscale schulden en sociale bijdragen
 - Persoonlijk en hoofdelijk aansprakelijkheidsregime
 - Bij nalaten betalen bedrijfsvoorheffing en BTW
 - Voor een deel of alle verschuldigde sociale bijdragen op moment van uitspraak faillissement indien grove fout aan de basis van faillissement of 5 jaar voor het faillissement de vennootschap werd geleid door bestuurder die al betrokken was bij minstens 2 faillissementen met schulden ten aanzien van sociale zekerheid
 - Ook geldig voor kleine bvba

Einde van de vennootschap

- Vrijwillig: ontbinding
- Insolventie van de vennootschap
 - Wil zo snel mogelijk discontinuïteit vermijden of anders zo snel mogelijk vereffenen
 - Wil oplossing zoeken waarbij faillissement laatste stap is

4. Faillissement en ondernemingen in moeilijkheden

Moeilijkheden?

- Doel van Kamers voor handelsonderzoek van Rechtbank van Koophandel:
 - Vroege detectie van problemen obv dagvaardigingen, late betalingen, etc.
 - Preventie en redding
 - Geheel van begeleidende maatregelen aan te bieden
 - Komen tot herstel

*Procedure

1. Onderzoek Kamers voor handelsonderzoek van rechtbank van koophandel naar bedrijven in moeilijkheden
2. Procedure van gerechtelijke reorganisatie
 - Ondernemer kan procedure starten voor rechtbank: moet aangevraagd worden door SA

- Procedure van 6 maanden
- Moratorium: SA wordt beschermd tegen SE = 'afkoelingsperiode'
 - Geen middelen tot uitvoering
 - Continuïteit van de onderneming: geen faillissement
 - Afsluiten van minnelijk akkoord of collectief akkoord (herstelplan) of eventueel overdragen van gemeenschap

3. Faillissement

- Uitspraak van rechtbank: vonnis van faillietverklaring (duurzame wijze opgehouden te betalen; krediet geschokt)
- Collectief beslag ten voordele van gezamenlijke schuldeisers en dit op voet van gelijkheid tussen schuldeisers
- Geen individuele actie meer mogelijk
- Maar belang van schuldeisers met voorrang (hypothecaire en bevoorrechte)
- Aanstellen van curator onder toezicht van rechter-commissaris
- Gefailleerde verliest bestuursbevoegdheid: curator beheert vennootschap, vereffent boedel en zal opbrengst samenstellen en verdelen

4. Gevolgen van faillissement

- Ten aanzien van schuldenaar
 - Zijn goederen (deze van de vennootschap) worden buiten bezit gesteld
- Ten aanzien van schuldeisers
 - Samenloop van schuldeisers
 - Inventaris en vereffenen
 - Verdeling: in principe gelijkheid, maar belang van voorrang
 - Als ontoereikend actief: pondspondsgewijze verdeling

Thema 13: strafrecht

1. Algemeen

Materieel strafrecht	Strafprocesrecht
Geheel van rechtsregels waardoor bepaalde gedragingen strafbaar worden gesteld en gesanctioneerd worden = misdrijven & straffen	Procedurele regels = toepassing van het materieel strafrecht

Gericht aan de burgers

Gericht op de overheid

Regels die strafrechtelijke verantwoordelijkheid bepalen & beperkings- of uitsluitingsgronden • Wie is (mede)dader, mede-plichtigheid, rechtvaardigings-gronden, toepasselijke sancties?	• Wie is belast met de uitvoering en toepassing van de regels? • Wie oefent strafvordering uit, op welke wijze, bewijsrecht?
---	---

*Belangrijke rol van de overheid

- Overheid = hoeder van openbare orde
- De verticale relatie tussen overheid en particulieren rechtssubject = manifest
- Belang van Openbaar Ministerie=> opsporing ,vervolging en strafuitvoering
- Onafhankelijke rechtbank spreekt een straf uit
- Enkel wetgever mag bepalen welke gedragingen strafbaar zijn
Legaliteitsbeginsel verzekert dat rechtssubjecten kunnen op voorhand in schatten of hun gedrag al dan niet strafbaar is
Scheiding der machten: rechterlijke toepassing
- Strafrecht = weerspiegeling moreel bewustzijn en rechtsbewustzijn van bevolking
Evoluties en territoriale verschillen
- Een rechter heeft dan ook niet de mogelijkheid om feiten die hem op een bepaald ogenblik strafbaar lijken als beoordeling strafbaar te noemen, indien voorafgaand geen wet is die die feiten strafbaar stelt
- Gedragingen kunnen op een bepaald ogenblik strafbaar zijn maar op een volgend tijdstip niet meer of omgekeerd. Dit kan ook verschillend zijn ngl de regio of het land
- Strafbbaar ≠ vervolging
Wet vs. Praktijk

*Kenmerken openbaar ministerie

- Iure 1 en ondeelbaar
- Gevormd door federaal parket en de lokale parketten
- Georganiseerd per gerechtelijk arrondissement en onder leiding van een procureur des Konings
- Per ressort onder leiding van een hof van beroep onder de leiding van een procureur-generaal
- Strafwetgeving
- Nagaan wie wat heeft misdaan= opsporing
- Straf vorderen= vervolging
- In misdrijven van sociaal strafrecht wordt het openbaar ministerie uitgeoefend door de arbeidsauditeur
- Federaal parket neemt de zaak in handen vanaf het gaat over een internationaal of ressortoverschrijdend aspect. Bv terrorisme, witwaspraktijken, mensenhandel....

*Algemene beginselen

- *Legaliteitsbeginsel*: enkel wetgever kan gedragingen strafbaar stellen & straffen bepalen
- Strikte interpretatie van de strafwet
 - Niet veel vrijheid voor de rechter
 - Rechter kan alleen de strafwet toepassen op gedragingen die uitdrukkelijk of impliciet door de wetgever gevisieerd zijn

- Geen toepassing naar analogie
 - Soms evolutief interpreteren
 - Niet-retroactieve werking= als een nieuw misdrijf wordt ingesteld bij wet dan kan dit niet worden toegepast op andere gelijkaardige misdrijven voor het ingaan van de nieuwe wet
 - Mildere strafwet: criteria door rechtsspraak en rechtsleer
 - Afwegingen maken tussen oudere en recentere wet om uit te maken welke de mildere straf is
 - Afweging van de hoofdstraf, aard van de hoofdstraf, max van de hoofdstraf
 - Iedereen geniet het vermoeden van onschuld+ recht op zwijgen
 - Non bis in idem:
 - Fundamenteel principe (Art. 14 BUPO)
 - Geen twee keer gestraft voor dezelfde feiten
 - Wel nog burgerrechtelijke of tuchtrechtelijke sanctie mogelijk
- *Territorialiteit: misdrijven gepleegd in België
- Territorialiteitsbeginsel
 - Belgische strafwet wordt toegepast op misdrijven die op Belgisch grondgebied zijn gepleegd
 - Ongeacht nationaliteit dader of slachtoffer
 - Ongeacht of de feiten in het buitenland strafbaar zijn gesteld of niet
 - Vb. Bigamie of abortus
 - Buitenlandse ambassades, territoriale zee en luchtruim zijn Belgisch grondgebied
 - Schepen en vliegtuigen zijn territoire aan de het land van waar ze komen
- *Plaats van het misdrijf
- Juridische criteria
 - Ubiquiteitsleer: belang van constitutieve gevolgen
 - Misdrijf situeert zich op alle plaatsen waar zich een gedraging voordoet die een constitutief element van het misdrijf uitmaakt
 - Vb. man staat met revolver op Nederlands grondgebied, hij schiet vrouw neer die zich op Belgisch grondgebied bevindt, ze overlijdt in Duits ziekenhuis=> alle 3 de misdrijven bevinden zich op een andere locatie
 - Vb. Frans bedrijf vervuult rivier die naar België stroomt=> constitutief element is lossen dit gebeurd niet in België, wij ondervinden enkel hinder
 - Leer van de ondeelbaarheid
 - Belgische rechter mag kennis nemen van alle elementen van het misdrijf die een ondeelbaar geheel vormen met het misdrijf dat op Belgisch grondgebied werd gepleegd
 - Vb. witwasoperatie in verschillende landen, waaronder België: dader kan in België vervolgd worden
 - Verschillende staten kunnen hun strafwet toepassen op eenzelfde situatie
 - >< Non bis in idem
 - Nood aan internationale coördinatie
- *Misdrijven gepleegd in het buitenland
- Extraterritoriale toepassing van strafwet leidt onmiddellijk tot conflict
 - Geen probleem onder internationaal recht

soms gaat een staat zijn wetgeving willen toepassen op de feiten die zich in het buitenland voordoen

Gerechtvaardigd in geval van:

Beschermingsbeginsel: bescherming staatsveiligheid, in dit geval mag B zijn wetgeving toepassen op feiten die in het buitenland zijn gepleegd

Actief personaliteitsbeginsel: nationaliteit dader, staat kan deze gedragingen van zijn nationale onderdanen strafbaar stellen

Passief personaliteitsbeginsel: nationaliteit slachtoffer, een staat heeft recht om gedragingen strafbaar te stellen, waarvan zijn nationale onderdanen het slachtoffer zijn

Universaliteitsbeginsel: volgens hetwelk alle staten het recht en zelf de plicht te hebben om bepaalde internationale misdrijven te bestraffen. Ongeacht de plaats waar zij werden gepleegd en ongeacht de nationaliteit van de dader of slachtoffer

- Extraterritoriale toepassing van strafwet leidt onmiddellijk tot conflict

België: dader heeft Belgische nationaliteit, is er gedomicilieerd & feit is strafbaar op de plaats waar het werd gepleegd

Soms vervolgt België voor misdrijven in het buitenland:

Vb. Genocidewet

2. Het materieel strafrecht: misdrijven en straffen

*Algemeen en bijzonder strafrecht

- Strafwetboek
- Strafbepalingen zijn verspreid over heel wat wetgevingen
- Sommige bepalingen wijken af van gemeenrechtelijke bepalingen

*Wat zijn misdrijven ?

- = delict
- Elke gedraging die een inbreuk is op de strafwet(ten)
- Misdrijf, overtreding, wanbedrijf of misdaad
- Kan maar worden vervolgd als het effectief is uitgevoerd, door de wet omschreven is en strafrechtelijke sanctie kent

*Constitutionele elementen

- Materieel element
- Wederrechtelijke karakter
- De schuld of het morele element
- De strafwaardigheid

⇒ Constitutionele elementen: materieel element

- Materieel element: uitwendige gedraging maar wel op de manier door wet omschreven
 - Specifieke omschrijving van elk delict is noodzakelijk
 - Handelen of verzuimen: resp. handelings- vs. onthoudingsmisdrijven
- Strafbare poging:
 - Louter voornemen is niet strafbaar net als voorbereiding
 - Indien een begin van uitvoering dan strafbaar
 - In principe enkel voor misdaden

⇒ Constitutionele elementen: wederrechtelijkheid

- Wederrechtelijke karakter
 - Handeling is ontoelaatbaar, onrechtmatig of ongerechtvaardigd
 - Geen rechtvaardigingsgronden

- Rechtvaardigheidsgronden:
 1. Wettelijk voorschrift en wettig overheidsbevel
 - Vb. Hardhandige aanpak van betoger door politieagent
 2. Wettige verdediging of noodweer
 - Ter verdediging van jezelf of een ander een onrechtmatige daad afweren door middel van slagen, verwondingen of doodslag
 - Toepassingsvoorwaarden:
 - Aanslag tegen personen, geen goederen
 - Aanval moet ernstig, actueel en zeker zijn
 - Geen andere manier van afweren
 - Ogenblikkelijke noodzakelijkheid van verdediging
 - In verhouding staan ten opzichte van aanvalsdaad
 - Niet na aanval
 3. Noodtoestand
 - Overtreding strafwet ter vrijwaring van zwaarwichtigere belangen
 - Voorwaarde:
 - Proportioneel : afweging tussen twee rechtsgoederen, ene moet minstens gelijkwaardig of hoger zijn
 - Beoordeling door rechter, objectieve rangschikking, delicate opgave
 4. Toestemming van slachtoffer
 - Vb. Geen diefstal indien gebeurd met toestemming
 - Uitz: slagen en verwondingen
- ⇒ Constitutionele elementen: De schuld (morele element)
 - Nullum crimen sine culpa
 - Schuld wordt verondersteld
 - Toerekenbaarheid
 - Schuld door wetsinbreuk
 - Onderscheid tussen bijzonder opzet:
 - Voorbedachtheid
 - Onachtzaamheid
 - Ook rechtspersonen kunnen worden vervolgd
 - Schuldopheffingsgronden
 - Krankzinnigheid
 - Overmacht
 - Dwaling
 - Schuldopheffingsgronden
 - Minderjarigheid
 - In strafrecht moet je meerderjarig zijn op ogenblik van daden
 - Minderjarigen deels aan strafrecht onttrokken
 - Andere rechtbank is bevoegd: jeugdrechtbank kan enkel opvoedende maatregelen opleggen en beperkt in tijd
 - Uitzondering 16-18 jaar: uit handen geven
- ⇒ Constitutionele elementen: Strafwaardigheid
 - Invloed op straftoemeting
 - Vb.: strafrechtelijke immuniteit van diplomaten
 - Verschoningsgronden

- Verschoningsgronden ≠ verzachtende omstandigheden
- Verschoning: straf wordt verminderd of uitgesloten
 - Limitatief in wet omschreven en verplicht
- Verzachtende omstandigheden
 - Soevereine beslissing door rechter

*Indeling van misdrijven en de straffen

- Straf bepaalt om welk soort misdrijf het gaat
- Driedeling volgens ernst:
 - Overtredingen
 - Wanbedrijven
 - Misdaden

Sancties:

- Herkwalificatie wegens verzachtende omstandigheden

Abstracto ≠ concreto: uitgesproken straf telt

- Strafverzwaring wegens wettelijke herhaling
- Soorten straffen:
 - Gevangenis
 - Boete
 - Werkstraf
 - Elektronisch toezicht
 - Probatie
- Belang van onderscheid in 3 soorten: er zijn verschillende regels van toepassing
- *Vb.:*
 - Opzet
 - Deelneming
 - Poging
 - Verzachtende omstandigheden
 - Bevoegdheden van rechtbank
 - Verjaring

*Effectieve oplegging en uitvoering van straffen

- Opschorting
 - Feiten zijn bewezen
 - Veroordeling komt niet op strafblad
 - Proeftijd
- Uitstel
 - Feiten zijn bewezen
 - Straf wordt uitgesproken en vermeld op strafblad
 - Straf wordt niet uitgevoerd
 - Proeftijd
- Probatievoorwaarden
 - Eventuele voorwaarden verbonden aan opschorting of uitstel

*Het einde van de straf

- Effectieve uitvoering
 - Verantwoordelijkheid van Openbaar Ministerie
 - Strafrechtelijk Uitvoeringsonderzoek
 - Kan verjaren

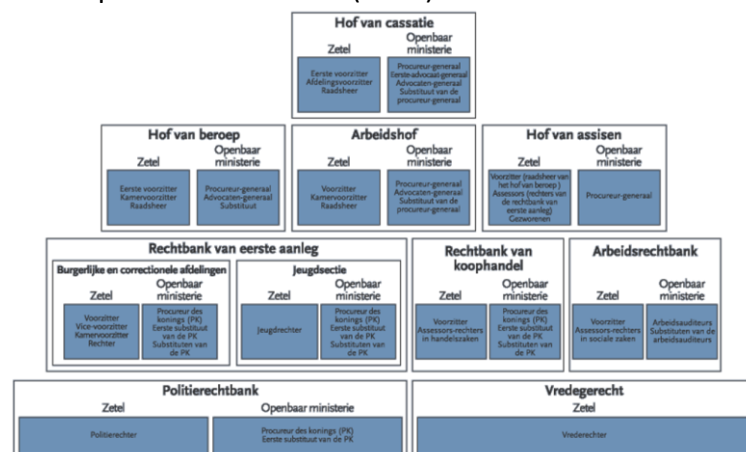
- Gedeeltelijke uitvoering gevangenisstraf
- Amnestie
- Genade
- Herstel in eer en rechten
- Uitwissing

3. Het formeel strafrecht: de strafvordering

*Het formeel strafrecht: de strafvordering

- Overtreden strafwet → strafvordering
- Doel: opsporen en sanctioneren van strafbare feiten
 - Strafonderzoek: nodige bewijzen en strafdossier aanleggen
 - Proces
- Basis:
 - Bepaald door Wetboek van Strafvordering
 - Aangevuld door nationale en supranationale regelgevingen
- Wie?
 - Uitoefenen strafvordering: Openbaar Ministerie (OM)
 - Vertegenwoordiger van de samenleving
 - Staande magistratuur, parket

*Het openbaar ministerie (O.M.)

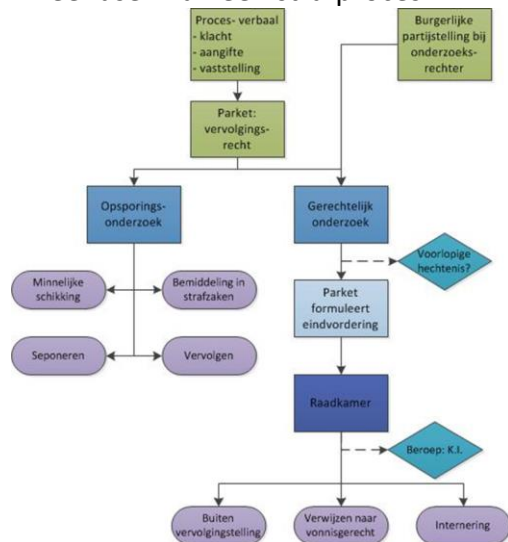

Taak:

- Toepassing van de strafwet vorderen
 - Samenstellen strafdossier
 - Waken dat strafrechtspleging goed wordt uitgevoerd
 - Waken dat door de rechter uitgesproken straffen worden uitgevoerd
- Het formeel strafrecht: terminologie
 - Verdachte: aanwijzingen dat deze persoon een misdrijf heeft gepleegd
 - Delinquent: veroordeeld plegger van misdrijf of delict
 - In verdenking gestelde: persoon door de onderzoeksrechter formeel in verdenking gesteld
 - Gedaagde: persoon door het OM voor de strafrechtbank gedaagd
 - Beklaagde: persoon door het parket uitdrukkelijk beklaagd van 1 of meer bepaalde misdrijven
 - Beschuldigde: persoon die zich voor het Hof van Assisen moet vdedigen
 - Slachtoffer: om het even wie schade heeft geleden door een misdrijf

- Benadeelde: persoon die in een concreet dossier verklaart schade te hebben geleden
- Burgerlijke partij: benadeelde die voor de rechtbank een vergoeding voor de door hem geleden schade eist

Twee fasen van een strafproces

*De kennisname van een misdrijf

- **Aangifte**
 - Door slachtoffer, getuige of ontdekken van misdrijf
 - Elke overheid, openbaar officier, ambtenaar die in de uitoefening van zijn ambt kennis krijgt van een misdrijf moet dit verplicht melden aan Procureur des Konings
 - Soms is vervolging afhankelijk van aangifte (vb. fiscale misdrijven)
- **Klacht**
 - Slachtoffer doet aangifte & wenst strafrechtelijke vervolging dader
 - Bij enkele misdrijven klacht noodzakelijk voor vervolging (vb. laster)

*Mogelijk verval van strafvordering

- **Seponeren: zaak zonder gevolg klasseren**
 - Technisch sepot
 - Vb. Onhaalbaarheid of verjaring
 - Beleidssepot
 - Strafvolvergung ≠ bijdrage algemeen belang
 - Vb. Andere prioriteiten
- Minnelijke schikking door OM: geen straf, niet op strafregister, wel aantal voorwaarden te vervullen
- Onmiddellijke inning van een geldsom door politie
- Strafbemiddeling door parket
- Administratieve geldboete (Vb. GAS-boete)

*Verloop van een strafprocedure

Hoe wordt een misdrijf opgespoord?

- Traditionele politiediensten: misdrijven voorkomen, openbare rust en veiligheid bewaren → preventief optreden
- Gerechtelijke politie: opsporen en vaststellen van misdrijven → repressief optreden

- Onder functioneel gezag van Procureur des Konings
 - Verplichting om alle noodzakelijke handelingen voor het onderzoek uit te voeren
 - Officieren: grotere autonome opsporings- en vaststellingsbevoegdheid (PdK, substituten)
 - Agenten: bijstand
- Eenvoudige zaken
 - PV volstaat
 - Vb. Verkeersovertredingen
 - OM kan overgaan tot dagvaarding voor politierechtbank en er de toepassing van de strafwet vorderen
- Procedure met opsporingsonderzoek door het parket
 - Opsporingsonderzoek
 - Geheel van daden om misdrijven te onderzoeken, de daders en de bewijzen op te sporen en de elementen te vergaren die nuttig zijn om de strafvordering uit te oefenen
 - Procureur des Konings kan gerechtelijke politie vorderen om het noodzakelijke te doen. Ze hebben verschillende opsporingsdaden ter hunner beschikking
- Opsporingsdaden door gerechtelijke politie
 - Verhoren van verdachten en getuigen
 - Inlichtingen over betrokken feiten inwinnen
 - Minimale waarborgen: Vb.: Salduz-wetgeving
- Opsporingsdaden door gerechtelijke politie
 - Maatregelen inzake telecommunicatie
 - Schending recht op privacy: proportionaliteit
 - Vb.: Telefoongesprekken, IP-adres computer, ...

*Het opsporingsonderzoek

- Opsporingsdaden
 - Doorzoeken van een voertuig
 - Fouilleren
 - Betasten van lichaam en kleding, controle van bagage
 - Kan enkel bij personen die gerechtelijk aangehouden zijn of indien vermoeden dat persoon bewijsmateriaal van misdrijf bij zich draagt
 - Controle van de identiteit
 - Huiszoeking
 - Betreden van een woning om bewijs voor een misdrijf op te sporen en in beslag te nemen
 - Bevel onderzoeksrechter vereist (gerechtelijke procedure)
 - Enkel tussen 05u00 en 21u00
 - Op verzoek van bewoner, hulpgeroep, noodtoestand, heterdaad, ...
 - Huiszoeking
 - Op verzoek van bewoner, hulpgeroep, noodtoestand, heterdaad, ...
 - Toestemming
 - Schriftelijke en voorafgaande toestemming door bewoner
 - Kan niet ingetrokken worden
 - Kan overdag en 's nachts

- Deskundigenonderzoek
 - Procureur des Konings kan besluiten om deskundige in te schakelen
 - Vb.: DNA- onderzoek: strikt geregeld
- Bijzondere opsporingsmethoden
 - Undercover-praktijken
 - Observatie
 - Infiltratie
 - Informatenverwerking
- Heterdaad
 - Ontdekken van misdrijf terwijl het gepleegd wordt
 - Tijd tussen plegen misdrijf en onderzoeksdaan mag niet langer zijn dan noodzakelijk → concrete omstandigheden
 - Bijzondere bevoegdheden Procureur des Konings
 - Vermijden dat bewijs verloren gaat
 - Onmiddellijk onderzoeksrechter verwittigen
 - Vb. arrestatie, huiszoeking, inbeslagname, ademtest en bloedtest (in verkeerszaken)
- Provocatie: verboden
- Einde van het opsporingsonderzoek
 - Seponeren
 - Minnelijke schikking
 - Strafvervolgning vervalt door betaling van een geldsom
 - Bemiddeling in strafzaken
 - Proberen tot overeenkomst betreffende schade en herstel te komen die voor zowel slachtoffer als verdachte aanvaardbaar is, zonder tussenkomst rechter
 - Strafrechtelijke vervolging
 - Rechtstreekse dagvaarding voor vonnisgerecht
 - Gerechtelijk onderzoek vorderen
- *Het gerechtelijk onderzoek
 - Bij belangrijkere of ingewikkeldere zaken
 - Handelingen om daders op te sporen en bewijzen te verzamelen
 - Maatregelen die rechtscollages in staat moeten stellen met kennis van zaken uitspraak te doen
 - ≠ Opsporingsonderzoek
 - Reeds voldoende bewijzen dat er een strafbaar feit is gepleegd
 - Onderzoeksrechter = verantwoordelijke
 - Samen met rechter uit rechtbank van eerste aanleg
 - Onpartijdig & onafhankelijk
 - De onderzoeksfase
 - Schriftelijk
 - Geheim
 - Inzage dossier: niet altijd mogelijk
 - Sensatie en publiciteit bij publiek vermijden
 - Onpartijdig
 - Bewijzen à charge en à décharge
 - Toezicht door onderzoeksgerechten

- Bevoegdheden van de onderzoeksrechter
 - Verhoren van verdachte of getuige
 - Zwijsrecht verdachte
 - Geen verklaring onder eed
 - Plaatsbezoek
 - Vb. reconstructie
 - Huiszoeking en inbeslagname
 - Voorwaarden
 - Onderzoeksdaden van de onderzoeksrechter
 - Deskundigen aanstellen
 - Maatschappelijk onderzoek
 - Onderzoek aan het lichaam
 - Vb. bevel tot DNA-onderzoek
 - Deskundigen aanstellen
 - Maatschappelijk onderzoek
 - Onderzoek aan het lichaam
 - Vb. bevel tot DNA-onderzoek
 - Bijzondere opsporings- en onderzoeksmethoden
 - >< privacy dus gebruik is proportioneel en subsidiair
 - Observatie
 - Infiltratie
 - Informantenwerking
 - Inkijkoperatie
 - Gericht af luisteren
 - Onderscheppen van post
 - Inwinnen van bankgegevens
 - Einde van het gerechtelijk onderzoek
 - Dossier voor Raadkamer brengen
 - Doel:
 - Nagaan of er voldoende aanwijzingen van schuld
 - Nagaan of een procedure voor het vonnisgerecht verantwoord is
 - Raadkamer kan zaak niet seponeren
 - Verloop:
 - Onderzoeksrechter brengt verslag uit
 - OM vordert er buitenvervolginstelling of verwijzing naar vonnisrechter
 - Raadkamer controleert afwezigheid van onregelmatigheden bij onderzoek en of onderzoek voltooid is
 - Raadkamer beslist over doorverwijzing of buitenvervolginstelling
 - Hoger beroep mogelijk bij Kamer van Inbeschuldigingstelling
- *De voorlopige hechtenis
- Situatie waarbij iemand van zijn vrijheid beroofd wordt die wordt verdacht van het plegen van een strafbaar feit maar nog niet schuldig is verklaard door een definitieve rechterlijke uitspraak
 - Gaat in tegen grondwettelijke vrijheidsrecht → strikt wettelijke voorwaarden
 - Slechts mogelijk op bevel van OM of bij betraping op heterdaad voor max. 48 u

- Voorwaarden:
 - Enkel mogelijk voor misdrijven waarop minstens 1 jaar gevangenisstraf staat
 - Alsook in geval van volstreekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid
- Binnen de eerste 24u nood aan rechterlijk aanhoudingsbevel dat uitgaat van onderzoeksrechter indien men de persoon langer dan 48u. wenst aan te houden (bevel medebrenging 48 u)
- Bevel tot aanhouding → max. 5 dagen vrijheidsberoving
- Aanhouding langer dan 5 dagen: beslissing Raadkamer
 - Zo niet: invrijheidsstelling
 - Verplichte aanwezigheid advocaat
- Controle door Raadkamer
 - Is het bevel tot aanhouding wettelijk geleverd?
 - Noodzaak? Openbare veiligheid in het gedrang?
 - Eerste beschikking
 - Verdachte wordt in vrijheid gesteld
 - Mogelijke voorwaardelijke invrijheidsstelling of borgsom
 - Aanhouding verlengen tot 1 of 3 maanden
 - Erna om de maand controleren, vanaf 3^e zitting om de 2 maanden
- Beroepsmogelijkheid bij Kamer van Inbeschuldigingstelling
 - Uitspraak binnen 15 dagen
- Duur
 - EVRM: redelijke termijn
 - Afhankelijk van de waarborg voor verschijning van verdachte op terechtzitting
 - Concrete omstandigheden
- Onrechtmatige vrijheidsberoving → schadevergoeding

***De snelrechtprocedure**

- Na 4 dagen en ten laatste binnen 7 dagen na uitvaardiging van het aanhoudingsbevel moet de persoon voor de correctionele rechtbank verschijnen
 - Enkel voor misdrijven met een hoofdgevangenisstraf van min. 1 en max. 10 jaar
 - Betrapping op heterdaad
 - Vervanging van dagvaardiging door PV
 - Procedure is eigenlijk dode letter
 - Vb. In geval van overlast of hooliganisme

***Zitting van de strafrechtbank: vonnisrechter**

- Verwijzing naar vonnisgerecht
 - Correctionele rechtbank, politierechtbank of (via Kamer van Inbeschuldigingstelling) Hof van Assisen
 - Recht op eerlijk proces
 - Zwijgrecht
 - Recht om zichzelf niet te beschuldigen
 - Geen gedwongen/ uitgelokte bekentenissen
 - Vermoeden van onschuld

- Verwijzing naar vonnisgerecht
 - Uitspraak
 - Kracht van gewijsde (definitief zijn) → uitvoerbaar
 - Geen (bewezen) misdrijf of rechtvaardigingsgrond → vrijspraak
 - Uitvoering
 - Toezicht O.M.
- Dagvaarding
 - Door gevangenisdirecteur of deurwaarder op verzoek van OM
 - Vermeldt waar, waarom en wanneer iemand moet verschijnen
 - Mogelijkheid tot inzage van strafdossier
- Zitting van de strafrechtbank
 - Oproeping zaak
 - Identificatie van beklaagde
 - Getuigen en/of deskundigen aan het woord
 - Verlenen van akte aan burgerlijke partijen van hun aanstelling
 - Uitspraak OM over de eigenlijk strafvordering in het requisitoir
 - Verdediging houdt pleidooi
 - Repliceren van partijen
 - Laatste woord: beklaagde
- Beraad van 1 week tot max. 3 maanden
- Invrijheidsstelling of strafuitvoering

*Situatie van het slachtoffer

- Schade onder verschillende vormen
- Herstel mogelijk naar verschillende standen van de strafrechtelijke vervolging
 - Strafbemiddeling
 - Minnelijke schikking
 - Burgerlijke partijstelling
 - Bij onderzoeksrechter
 - Bij raadkamer of vonnisgerecht
 - Rechtstreekse dagvaarding
 - Commissie voor financiële hulp